

Aan:
Provinciale Staten

Onderwerp:
Vaststelling nota archeologiebeleid.

1. Wij stellen u voor:
de nota archeologiebeleid vast te stellen.

2. Toelichting:
Voor u ligt de nota archeologiebeleid (bijlage 1) en de antwoordnota (bijlage 2). In december 2000 hebben wij besloten de concept nota ter visie te leggen. Tussen 26 februari en 26 maart heeft het concept ter visie gelegen in de Flevolandse gemeentehuizen en het provinciehuis. Tevens is het concept aan de Provinciale OmgevingsCommissie Flevoland (POCF), aan de besturen van de Flevolandse gemeenten, aan het Waterschap Zuiderzeeland en aan Rijkswaterstaat ter advies voorgelegd. De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek is in de POCF vertegenwoordigd en heeft hierin zijn advies gegeven. Er zijn naar aanleiding van de ter visie legging inclusief het advies van de POCF 5 reacties binnengekomen. Deze zijn ten dele in de nota verwerkt. In de antwoordnota is een en ander toegelicht.

3. Advies van de Commissie voor advies:
De commissie ROVC stemt met het voorstel in.

4. Ontwerp-besluit:

Provinciale Staten van Flevoland,

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten d.d. 24 april 2001
nr. SPV/01.090819/A

BESLUITEN:

de nota archeologiebeleid vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Flevoland
d.d. 7 juni 2001.

,griffier.

,voorzitter.

5. Bijlagen
Nota archeologiebeleid en de Antwoordnota archeologiebeleid.

6. Ter lezing gelegde stukken
Geen.

Gedeputeerde Staten van Flevoland,
,griffier.

,voorzitter.

Statenvergadering:
7 juni 2001

Agendapunt:
11

Lelystad:
24 april 2001

Registratienummer:
PS01.0066

Inlichtingen:
A.A. Kerkhoven

Afdeling:
SPV

Concept nota archeologiebeleid provincie Flevoland

Inhoudsopgave

Pagina:

Samenvatting	3
1. Opbouw van deze nota	4
2. Gebruikte terminologie	4
3. Inleiding	5
4. Het 'Verdrag van Valletta'	6
5. Het beleidskader	7
6. De rol van de Provincie	9
7. Visie en doelen	10
8. Culturele planologie ; ruimtelijke ontwikkeling met cultuurhistorisch beleid	11
8.1 Ruimtelijke ontwikkeling en cultuurhistorie	11
8.2 Het basismateriaal: de AMK en IKAW	13
8.3 Basisvoorwaarden archeologische monumentenzorg	14
8.4 Waardering, selectie en toetsing	16
8.5 Toevalsvondsten en oponthoud	16
8.6 Flankerend beleid	17
9. Cultuurbehoud ; naar een meer gebiedsgerichte benadering	17
9.1 Gebiedsgericht behoud	17
9.2 Sluipende degradatieprocessen	18
10. Cultureel vermogen ; meer aandacht voor publiekbereik	19
10.1 Het archeologisch depot; de schatkamer van de provincie	19
10.2 Archeologie en educatie	22
10.3 Toeristisch-recreatieve ontsluiting van archeologische waarden	22
11. Cultuurparticipatie ; het maatschappelijk vermogen	24
11.1 Amateur-archeologie	24
12. Financiën	25
12.1 Beschikbare middelen	25
12.2 Bestedingsplan	25
13. Bijlagen	25
13.1 Cultuur(pre-)historische schets van Flevoland	25
13.2 De Archeologische MonumentenKaart (AMK) van Flevoland	
13.3 De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) van Flevoland	

Samenvatting

In de bodem van Flevoland liggen bijzonder veel archeologische 'schatten'. Dit zal voor een groot aantal mensen een verrassing zijn, want immers Flevoland is toch grotendeels een polder en was dus voorheen water? Dat is waar, maar dat water – het IJsselmeer, voorheen de Zuiderzee – heeft er voor archeologische begrippen maar even gestroomd. Hoewel het gebied vanaf circa 6000 jaar geleden begon te vernatten, waren grote delen nog tot in de 14de eeuw – dus tot circa 600 jaar geleden – bewoonbaar. Men zal in Flevoland geen piramiden aantreffen en ook geen monumentale Griekse of Romeinse tempels, maar wel Middeleeuwse burchten, terpen, historische scheepswrakken, heel veel prehistorische nederzettingen en ... al datgene wat nog moet worden ontdekt. Samen en vooral in samenhang met andere cultuurhistorische waarden, zoals historisch-bouwkundige waarden en historisch-geografische waarden, heeft Flevoland een geheel eigen en uniek cultuurhistorisch erfgoed.

Flevoland neemt binnen Nederland vanuit archeologisch perspectief een zeer exclusieve plaats in. De bodem, waar de archeologische 'schatten' in liggen is namelijk door de nog maar recente inpoldering, grotendeels ongeschonden. Daar komt bij dat de conserveringscondities van de bodem zo goed zijn, dat zelfs voorwerpen van hout, textiel en bot de tand des tijd hebben overleefd. Deze zeer bijzondere omstandigheden van het Flevolandse 'bodemarchief' brengen een grote verantwoordelijkheid voor het provinciaal bestuur met zich mee in het duurzaam behoud van archeologische waarden. Met name daar waar deze worden bedreigd door bodemingrepen of door 'onzichtbare' aantastingen; bijvoorbeeld door verdroging. Voor de provincie zijn de potenties van archeologische waarden voor ruimtelijke kwaliteit van stad en platteland, voor educatie, voor participatie en voor toerisme en recreatie van bijzonder belang. Vanuit deze bedreigingen en kansen, maar ook vanuit de ontwikkelingen in het archeologisch bestel heeft het provinciaal bestuur beleid geformuleerd en in deze nota vastgelegd.

De doelstellingen van het provinciaal beleid voor de archeologische monumentenzorg zijn:

- (A) Het duurzaam behoud van belangrijke archeologische waarden. Hierbij is de inzet primair gericht op het behoud van belangrijke archeologische waarden in de oorspronkelijke context, dat wil zeggen in de bodem. Wanneer dit niet mogelijk is, is het beleid van de provincie gericht op het veiligstellen van belangrijke archeologische waarden door middel van opgravingen, waarbij grondsporen en vondsten worden gedocumenteerd en vondsten worden bewaard in het provinciaal archeologisch depot.
- (B) Het bevorderen van publiekbereik door ontsluiting van archeologische waarden en door participatie.
- (C) Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit door ontwikkeling van archeologische waarden.

Deze doelstellingen zijn met het oog op huidige ontwikkelingen geactualiseerd in een drietal beleids-speerpunten. Voor de komende beleidsperiode zijn de beleidsspeerpunten:

- (A) Het scheppen van basisvoorwaarden voor een goede organisatie en uitvoering van de archeologische monumentenzorg in Flevoland.
- (B) De ontsluiting van het archeologisch erfgoed ten behoeve van toerisme, recreatie en educatie.
- (C) Het tegengaan van 'sluipende degradatieprocessen', zoals bijvoorbeeld verdroging.

Het provinciaal bestuur zal zijn beleid meer vanuit gebiedsniveau ontplooiën. Daarbij streeft het bestuur een integrale benadering op twee niveaus na. Op het eerste niveau worden cultuurhistorische waarden zoveel mogelijk in samenhang benaderd. Op het tweede niveau streeft de provincie naar aankoppeling en integratie van het archeologiebeleid met het beleid op andere terreinen, zoals die van de ruimtelijke ordening, milieu en natuur en landschap.

1. Opbouw van deze nota

In hoofdstuk (2) wordt de in deze nota gebruikte terminologie toegelicht. Hoofdstuk (3) betreft een inleiding op de nota. In hoofdstukken (4), (5) en (6) zijn de kaders omschreven waarbinnen het beleid is geformuleerd. Het provinciaal beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg begint bij hoofdstuk (7) 'Visie en doelen'. De verschillende onderdelen die de uitwerking van het archeologiebeleid vormen, zijn in deze nota gerangschikt onder de hoofdstukken (8) 'Culturele planologie', (9) 'Cultuurbehoud', (10) 'Cultureel vermogen' en (11) 'Cultuurparticipatie'. Voor deze termen is gekozen om de relatie met de andere deeltherreinen van de zorg voor cultuurhistorische waarden te benadrukken, te weten: de zorg voor historisch-bouwkundige monumenten en historisch-geografische monumenten. Hiermee wordt aangegeven dat de zorg voor archeologische waarden vanuit een integrale benadering moet worden gezien. In hoofdstuk (12) is het beleid in financiële consequenties vertaald. In de bijlagen – hoofdstuk (13) - is naast een korte en vereenvoudigde uiteenzetting van de Flevolandse cultuurgeschiedenis, de kaart met bekende archeologische waarden opgenomen en de kaart met archeologische verwachtingen. Deze kaarten worden in paragraaf 8.2 van deze nota toegelicht.

2. Gebruikte terminologie

Archeologische waarden: Onder 'archeologische waarden' worden de fysieke overblijfselen van ons verleden verstaan. Dit omvat zowel de mobiele (vondsten) als de immobiele (nederzettingen en structuren) overblijfselen. Een vuurstenen werktuig is dus net zo goed een archeologische waarde als een Middeleeuws dijklichaam. Archeologische waarden kunnen aan het oppervlak zichtbaar zijn. Zo is de kerkruïne op de zuidpunt van Schokland een zichtbare archeologische waarde. Het merendeel van de archeologische waarden in de vorm van nederzettingen en structuren is aan het oppervlak echter onzichtbaar. Zo liggen veel prehistorische nederzettingen en scheepswrakken onder akkers.

Culturele planologie: Hieronder wordt de relatie tussen het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorische waarden (waaronder archeologische waarden) en ruimtelijke inrichtingsprocessen verstaan. De uitvoering van ruimtelijke plannen leidt veelal tot bodemverstoringen en kan dus tot de vernietiging van archeologische waarden leiden. Daar staat tegenover dat wanneer in een vroegtijdig stadium van ruimtelijke planvorming rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden er kansen voor behoud en ontwikkeling ontstaan.

Cultureel vermogen: Deze term omvat met name de publiekscant c.q. gebruikerscant van cultuurhistorische waarden (waaronder archeologische waarden). Het gaat hierbij onder andere om het ontsluiten van archeologische waarden ten behoeve van toerisme en recreatie en de verspreiding van kennis over de oudste geschiedenis van Flevoland.

Cultuurbehoud: Onder het begrip 'cultuurbehoud' wordt het beheersmatige aspect van het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorische waarden (waaronder archeologische waarden) verstaan. Het gaat hierbij om het behoud op de langere termijn.

Cultuurparticipatie: Hieronder wordt in deze nota de deelname van amateurarcheologen aan het proces van archeologische monumentenzorg verstaan. In breder verband omvat dit thema het vrijwilligerswerk.

Ontwikkeling (van archeologische waarden): Hieronder wordt het ontsluiten van archeologische waarden verstaan door: (A) consolidatie of restauratie, (B) ruimtelijke inpassing (ruimtelijke wijzingen in het stedelijk en landelijk gebied), (C) bevorderen van de toegankelijkheid (bijvoorbeeld door het plaatsen van informatiepanelen en (D) het ontsluiten in termen van bereikbaarheid (bijvoorbeeld de aanleg van fietsroutes).

3. Inleiding

Flevoland wordt het 'nieuwe land' genoemd. Wanneer men de inwoners van Flevoland zou vragen over wat zij weten over de archeologie van het 'nieuwe land', dan zouden de meeste naar alle waarschijnlijkheid antwoorden, dat er veel 'scheepswrakken' zijn gevonden. Slechts een – klein - deel van de Flevolandse bevolking zou aan dit antwoord de opgraving van de Hoge Vaart in het tracé van de A27 en de opgraving aan de A6 bij Emmeloord toevoegen. Een nog kleiner deel zal naar de opgravingen in het gebied ten westen van Swifterbant verwijzen. De cultuurgeschiedenis van Flevoland is relatief onbekend en daardoor relatief onbemind.

Dit is ook niet zo verbazingwekkend. Immers hoe is het mogelijk dat de 'zeebodem' van dit 'nieuwe land' de resten van een millennia oude cultuurgeschiedenis herbergt? Toch is dit wel degelijk het geval. De bodem van Flevoland herbergt naast scheepswrakken vele landgebonden 'bodemschatten', waaronder burchten, terpen, oude dijklichamen en niet te vergeten vele honderden prehistorische nederzettingen en ... al datgene wat nog moet worden ontdekt. De vroegere Zuiderzee was op het moment dat de afsluitdijk werd aangelegd niet meer dan 600 jaar oud, wat betekent dat tot in de late Middeleeuwen Flevoland voor een groot deel bewoonbaar was.

Flevoland heeft dus een lange en boeiende cultuurgeschiedenis, getuige de rijkdom aan archeologische waarden. Deze rijkdom gaat gepaard met het relatief ongeschonden karakter en de uitzonderlijke conserverende eigenschappen van de Flevolandse bodem, waardoor zelfs resten van hout, bot en gewei bewaard zijn gebleven. Flevoland neemt hiermee binnen Nederland een bijzondere positie in. In grote delen van Nederland is het bodemarchief in verregaande mate verstoord en zelfs verdwenen door bijvoorbeeld turf- en zandwinning. Bovendien zijn de conserverende eigenschappen van bijvoorbeeld zand- en – ontkalkte - lössgronden, zoals die in het oosten en het zuiden van ons land zijn te vinden, zodanig slecht dat met name organische resten hier de tand des tijd niet of nauwelijks hebben doorstaan. Flevoland is voor wat betreft archeologische waarden dus van bijzondere betekenis. En niet alleen nationaal, maar ook internationaal. Zo zijn bij Swifterbant in de vijftiger jaren van de vorige eeuw voor het eerst de resten van een tot dan toe nog onbekende prehistorische cultuur ontdekt. Deze zogenaamde Swifterbantcultuur geniet tot ver over onze landsgrenzen bekendheid.

Op de bodem, waar de archeologische waarden in liggen, wonen wij, verplaatsen wij ons en recreëren wij. (Mede) ten behoeve hiervan zijn de polders in de voormalige Zuiderzee aangelegd. Door de inpoldering en het gebruik van de polder, worden archeologische waarden, die vaak duizenden jaren in de bodem goed geconserveerd zijn gebleven, plotseling bedreigd. Wonen, werken, verplaatsen en recreëren brengen bodemverstoringen met zich mee. Verstoringen die tot diep in de lagen met archeologische waarden doordringen: diepploegen, het aanleggen van wegen, woonwijken, bedrijventerreinen, kabels en leidingen. Archeologische waarden zijn ten opzichte van veranderingen in grondwaterstand, eutrofiëring en activiteiten die bodemverstoringen met zich meebrengen, zeer gevoelig. Het verstoren van de bodem werkt vernietigend op archeologische waarden. En eenmaal vernietigd, zijn deze waarden voor goed verloren. De kwetsbaarheid van archeologische waarden is des te groter, omdat het merendeel ervan in het landschap niet tot nauwelijks waarneembaar is. Het is van groot belang deze waarden te beschermen.

De frequentie en schaal waarop archeologische waarden verstoord dan wel vernietigd worden, wordt – bij onoplettendheid – door de toenemende intensiteit van het ruimtegebruik groter. De mechanisering van de landbouw, de verdichting van het wegen- en railnet, de inhaalslag voor wat betreft de woningvoorraad en verdichting van het kabelnet zijn voorbeelden hiervan. Naast een toename van de directe vormen van bedreiging van archeologische waarden, waarbij ten behoeve van aanleg en bouw de bodem op de schop wordt genomen, neemt ook de schaal van sluipende degradatieprocessen toe. Vormen hiervan zijn de mineralenuitstoot door de landbouw, lage grondwaterpeilstanden, kwelwater en doorworteling van de bodem. Bij onoplettendheid dreigt onze samenleving haar verleden te verliezen.

Gezien de potentiële bedreigingen waar het "bodemarchief" aan onderhevig is en de kansen en mogelijkheden van archeologie voor ruimtelijke kwaliteit, cultuurtoerisme, recreatie en educatie is het van belang beleid te formuleren op dit terrein. Vanuit het provinciaal belang van dit onderwerp en de

rol van de provincie in de archeologische monumentenzorg is beleid op provinciaal niveau een vereiste. Het maken van beleid is niet alleen belangrijk met het oog op potentiële bedreigingen en kansen ten aanzien van archeologische waarden, maar is tevens van belang vanuit het oogpunt van ontwikkelingen in het archeologiebestel zelf die voortvloeien uit het implementatietraject van het 'Verdrag van Valletta' (zie verder in deze nota).

In deze beleidsnota is vanuit de bovenstaande gesignaleerde ontwikkelingen en de potenties van archeologische waarden het beleid van de provincie Flevoland voor de archeologische monumentenzorg vastgelegd. Deze nota vervangt de nota "Archeologiebeleid van de Provincie Flevoland" (1992) en betreft een zogenaamd interim-beleid. Dit heeft te maken met de onzekerheid ten aanzien van de uitwerking van het 'Verdrag van Valletta' in de Nederlandse wetgeving en in het Nederlandse archeologiebestel. Een en ander kan betekenen, dat zodra de mist optrekt en het landschap van de archeologische monumentenzorg in Nederland in al haar facetten zichtbaar wordt, deze nota een herziening behoeft.

4. Het 'Verdrag van Valletta'

Aan de basis van het provinciaal beleid staat het 'Europees verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed', ook wel kortweg het 'Verdrag van Valletta' genoemd (naar de hoofdstad van Malta waar het verdrag is ondertekend). Dit verdrag heeft het behoud van archeologische waarden tot doel. De aanleiding tot het verdrag was het besef dat archeologische waarden door het toenemende aantal bodemingrepen door bijvoorbeeld infrastructurele werken en stadsuitbreidingen, maar ook door veranderingen in het bodemmilieu – waaronder verdroging – ernstig worden bedreigd. Belangrijke verdragsbepalingen in het 'Verdrag van Valletta' betreffen kort samengevat, dat lidstaten die het verdrag hebben ondertekend moeten streven naar de vorming van archeologische reservaten (artikel 2), moeten streven naar conservering en instandhouding van het archeologisch erfgoed, bij voorkeur in de bodem (artikel 4), archeologische waarden bij de ruimtelijke ordening moeten betrekken (artikel 5) en publieksgerichte kennisoverdracht moeten bevorderen (artikel 9). Artikel 6 schrijft het inmiddels welbekende 'verstoorder betaalt' principe voor.

Met de ratificatie van het 'Verdrag van Valletta' heeft de Nederlandse overheid een algemene zorgplicht voor het archeologisch erfgoed op zich genomen. Het implementatietraject van het 'Verdrag van Valletta' is op het moment van schrijven van deze nota in volle gang. Het implementatietraject behelst een wijziging van de Monumentenwet en de reorganisatie van het archeologiebestel in Nederland. Het ligt in de bedoeling om in de nieuwe Monumentenwet het 'veroorzaker betaalt' principe op te nemen. Tevens ligt het in de bedoeling om een zogenaamde archeologievergunning in te voeren. Binnen door de provincie aan te wijzen gebieden, dienen initiatiefnemers van bodemverstorende projecten op voorhand in het bezit te zijn van een dergelijke vergunning. De vergunning regelt of en onder welke randvoorwaarden de bodemverstorende activiteiten mogen plaatsvinden en wordt door gemeenten afgegeven. Hiermee worden dus belangrijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden op gemeentelijk bestuurlijk niveau gelegd. Het behoud van archeologische waarden buiten door de provincie aangewezen gebieden kan binnen het traject van de ruimtelijke ordening worden geregeld. Naast invoering van het 'veroorzakerprincipe' en de decentralisatie van verantwoordelijkheden en bevoegdheden, heeft 'Valletta' tot – vooralsnog – beperkte invoering van marktwerking geleid. 'Veroorzakers' en 'beleidsontwikkelaars' kunnen zich dus tot de markt wenden voor uitvoerende capaciteit op het vlak van archeologisch (voor)onderzoek en beleid(sontwikkeling).

Hoewel het 'Verdrag van Valletta' nog niet in al haar facetten is geïmplementeerd, wordt er in Flevoland steeds meer 'Valletta conform' gewerkt. Met name op het vlak van de ruimtelijke ordening zijn de principes van het 'Verdrag van Valletta' merkbaar. In de afgelopen jaren zijn steeds meer gemeenten bij de ruimtelijke planontwikkeling rekening gaan houden met de aanwezigheid van archeologische waarden, waarbij uit overwegingen van behoud en ontwikkeling van het cultureel erfgoed steeds meer archeologische waarden worden veiliggesteld. De gemeente Almere heeft als eerste gemeente bij raadsbesluit voorgenomen om 'Valletta-conform' te werken. Als uitvloeisel hiervan heeft de gemeente Almere een stadsarcheoloog aangetrokken. Voor de archeologische

monumentenzorg is dit om meerdere redenen, waaronder het behoud van belangrijke archeologische waarden bij ruimtelijke inrichtingsprocessen, een zeer positieve ontwikkeling.

5. Het beleidskader

Beleid in het Provinciaal OmgevingsPlan (POP)

Het Omgevingsplan is een integraal strategisch plan, dat in de plaats is getreden van het Streekplan, het Milieubeleidsplan en het Waterhuishoudingsplan. Het omvat onder andere beleidslijnen voor de korte termijn (2001-2005), met een doorkijk naar de middellange termijn (2015), die van belang zijn voor praktische toepassing in (onderdelen van) de leefomgeving. In het POP is opgenomen dat de provincie streeft naar het behoud van archeologische waarden binnen de grenzen die een verdere ontwikkeling van de provincie stelt (beleidsuitspraak 21). Het rekening houden met archeologische waarden is als essentieel element opgenomen. Dit houdt in dat het bestuur van de provincie Flevoland bestemmingsplannen en verklaringen van geen bezwaar ex artikel 19 WRO moet toetsen op de mate waarin rekening wordt gehouden met archeologische waarden. De samenhang tussen de zorg voor gebouwde monumenten en de zorg voor archeologische monumenten komt tot uitdrukking in een gezamenlijke paragraaf voor deze beleidsterreinen. In het Effectrapport, dat een bijlage bij het POP is, is het beleid voor toekomstige woningbouwlocaties en bedrijventerreinen geconcretiseerd.

Ten aanzien van milieu en bodem stelt het omgevingsplan dat het provinciale beschermingsbeleid is gericht op behoud van de gebiedseigen bodemkwaliteit. Onder bodemkwaliteit vallen tevens cultuurhistorische waarden. Het beschermingsbeleid is gericht op het beschermen van ondermeer cultuurhistorische waarden in de milieubeschermingsgebieden voor bodem. In de uitvoering van gebiedsgerichte projecten, zoals die van Schokland en de Oostflank en het Eemgebied, worden archeologische waarden als integraal onderdeel van het behoud en de ontwikkeling van gebiedskwaliteiten betrokken. Op grond van de Wet milieubeheer zijn in Flevoland 12 milieubeschermingsgebieden voor bodem aangewezen. De provincie voert ten aanzien van deze gebieden met het oog op het behoud van abiotische, biotische en cultuurhistorische waarden een stimuleringsbeleid. Acht van de twaalf milieubeschermingsgebieden voor bodem (zie verder onder gebiedsgericht behoud) zijn opgenomen in de ontgrondingenverordening. De ontgrondingenverordening stelt ontgrondingen dieper dan 30 cm beneden maaiveld binnen deze gebieden vergunningplichtig.

Beleid in het cultuurconvenant

In het cultuurconvenant zijn afspraken tussen rijk (ministerie van OCenW) en provincie vastgelegd. Het cultuurconvenant betreft de volle breedte van het cultuurbeleid. Dus zowel de gebouwde monumentenzorg als de archeologische monumentenzorg en de kunsten. Het eerste cultuurconvenant betrof de periode 1997-2000. Daarin zijn op het gebied van de archeologische monumentenzorg een aantal afspraken vastgelegd. Belangrijke afspraken die in het kader van het cultuurconvenant 1997-2000 zijn gemaakt en die een integraal onderdeel zijn geworden van het provinciaal beleid zijn:

- Complementaire verantwoordelijkheid voor de archeologische monumentenzorg tussen rijk, provincie en gemeenten.
- Structurele afweging van het archeologisch belang in ruimtelijke ordeningsprocessen.
- Het actueel houden van een provinciale archeologische monumentenkaart.
- Het in stand houden van een provinciaal archeologisch depot.

In het kader van het cultuurconvenant 2001-2004 zijn nieuwe afspraken gemaakt. Voor wat betreft het gehele beleidsveld cultureel erfgoed is in dit convenant vastgelegd dat de partijen het belang onderschrijven om de bestaande infrastructuur op het terrein van het erfgoed (duurzaam) meer te bundelen en een meer herkenbaar gezicht te geven. Op het vlak van de archeologische monumentenzorg is de belangrijke afspraak gemaakt om nog niet gewaardeerde archeologische terreinen als nog te waarderen.

Nota Natuur en landschap

Archeologische waarden en historisch-geografische waarden worden beschouwd als integraal onderdeel van het huidige landschap. Hoofddoel van het landschapsbeleid is het behoud en het versterken van het specifieke karakter van het Flevolandse landschap. Een belangrijk element is daarbij het beschermen van de cultuurhistorische karakteristiek van het gebied en de aanwezige aardkundige en archeologische waarden, binnen de mogelijkheden die een verdere ontwikkeling van

de provincie stelt (Ontwikkelingsvisie Flevoland 2030, beleidsuitspraak 21). De nota 'Natuur en landschap' stelt: "Voor wat betreft het specifieke karakter is vooral de ontstaansgeschiedenis van Flevoland zeer kenmerkend." (p. 24).

Wet op de Ruimtelijke ordening

De Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) biedt mogelijkheden om bij de toetsing van bestemmingsplannen en artikel 19 procedures ook archeologische waarden te betrekken. Aan bestemmingsplannen wordt vanuit de WRO de eis van een goede voorbereiding gesteld. In dit kader dient ook de archeologische potentie van plangebieden in kaart te worden gebracht.

Monumentenwet 1988

De Monumentenwet 1988 voorziet in wetgeving voor vondstmeldingen, archeologische depots, opgravingvergunning en het behoud van belangrijke archeologische waarden. Zo kunnen archeologische waarden op basis van de Monumentenwet een beschermde status krijgen.

De bescherming van archeologische waarden op basis van de Monumentenwet is een rijksverantwoordelijkheid. Provincie en gemeenten hebben binnen de beschermingsprocedure adviesbevoegdheid. Bovendien kunnen provincies en gemeenten op basis van monumentenverordeningen archeologische waarden beschermen. De Monumentenwet 1988 zal op basis van het Verdrag van Valletta worden gewijzigd. Deze wijziging kan op zijn vroegst in 2002 worden ver verwacht.

Belvedere-nota

De Belvedere-nota geeft een visie op de wijze waarop met de cultuurhistorische kwaliteiten van het fysieke leefmilieu in de toekomstige ruimtelijke inrichting van Nederland kan worden omgegaan, en geeft aan welke maatregelen daartoe moeten worden getroffen. Doel van deze nota is dat de culturele dimensie van het landschap in de vorm van gebouwde monumenten, historisch-geografische waarden en archeologische waarden, meer dan voorheen richtinggevend is voor de ontwikkeling en inrichting van de ruimte (stedelijke en landschapsontwikkeling).

De nota is een gezamenlijk product van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW), het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). De Belvedere-nota is een uitwerking van de voornemens uit de Cultuurnota en de nota over het Architectuurbeleid. De nota concretiseert tevens algemene uitspraken over het belang van cultuurhistorie die in het Structuurschema Groene Ruimte en de Actualisering van de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX) zijn opgenomen. De Belvedere-nota is een belangrijke bouwsteen voor de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening en zal tevens als onderlegger fungeren voor andere nog uit te brengen relevante rijksnota's. De nota beschouwt cultuurhistorie als van vitale betekenis voor de samenleving en de individuele burger en gaat uit van een op ontwikkeling gerichte benadering. Dit houdt in dat het beleid zich primair richt op het benutten van de mogelijkheden van cultuurhistorische waarden voor ruimtelijke kwaliteit. Onder cultuurhistorische waarden verstaat de nota, zowel historische bouwkundige waarden, als historische geografische waarden en archeologische waarden. De Belvedere-nota is met name een reactie op het hoge tempo en de grote schaal van ruimtelijke ingrepen, zoals verstedelijking en infrastructuur. Indien bij ruimtelijke ordeningsprocessen geen rekening wordt gehouden met cultuurhistorische waarden, leidt dit tot vervlakking en vershraling van het Nederlandse landschap.

In het kader van de Belvedere-nota is een geïntegreerde waardenkaart opgesteld: de Cultuurhistorische Waardenkaart van Nederland. Hierop zijn zowel archeologische, als historisch-(steden)bouwkundige en historisch-geografische waarden opgenomen. Gebieden waarbinnen sprake is van hoge gecombineerde cultuurhistorische waarden, werelderfgoed monumenten (UNESCO-monumenten) en monumenten die op de 'tentative list' c.q. voorlopige lijst van UNESCO staan, zijn aangewezen als Belvedere-gebieden. In Flevoland zijn twee Belvedere-gebieden aangewezen. Namelijk 'Swifterbant' i.e. 'Rivierduingebied Swifterbant' (tussen Lelystad en Swifterbant) en Noordoostpolder-Urk.

Cultuur als confrontatie cultuurnota 2001-2004

In de cultuurnota 2001-2004 'Cultuur als confrontatie' presenteert het kabinet met name zijn financieringsvoorstellen voor het cultuurbeleid. Als onderlegger voor de nota hebben de Uitgangspuntenbrief en de verschillende beleidsnota's en brieven gediend. Het kabinet heeft onder andere prioriteit gegeven aan educatie, het verwerven, beheren en vertonen van ons cultureel vermogen en culturele planologie. Het kabinet ziet met name het stedelijk en het provinciaal niveau als een mogelijkheid om het cultureel aanbod en verschillende publieksgroepen bij elkaar te brengen.

6. De rol van de provincie

Met het ondertekenen van de archeologische paragraaf van het tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OcnW) en de provincie Flevoland afgesloten cultuurconvenant 1997-2000 heeft het provinciaal bestuur van Flevoland haar verantwoordelijkheid voor het archeologisch erfgoed nader geëxpliciteerd en een aantal nieuwe taken op het gebied van de archeologische monumentenzorg op zich genomen. Tot de uit het cultuurconvenant voortvloeiende taken voor de provincie, behoren onder andere het registreren van vondstmeldingen, het beheren van een archeologisch depot, waarin de Flevolandse bodemvondsten worden bewaard én het zorgdragen dat er bij ruimtelijke ingrepen rekening wordt gehouden met archeologische waarden. De monumentenwet 1988 heeft bovendien aan gedeputeerde staten een adviserende rol toebedeeld daar waar het gaat om aanwijzing van een archeologische vindplaats tot beschermd monument (artikel 3) en daar waar het gaat om vergunningen tot wijziging, afbraak of verwijdering van archeologische monumenten (artikel 16). In artikel 45 is vastgelegd, dat vondsten die bij opgravingen zijn gedaan, worden toegewezen aan depots voor bodemvondsten.

Het is zeker niet voor het eerst dat er aandacht is voor archeologische monumenten in Flevoland. De archeologische monumentenzorg, zoals wij die nu in Flevoland kennen, vindt haar oorsprong in de periode van de inpoldering toen met het land vele tientallen scheepswrakken droogvielen. Maar ook het onderzoek naar de Kuinderburchten en het onderzoek naar de prehistorische nederzettingen bij Swifterbant behoren tot de geschiedenis van de archeologische monumentenzorg in Flevoland. Sinds de instelling van de provincie Flevoland heeft het provinciaal bestuur voor wat betreft het behoud van archeologische waarden een actief stimuleringsbeleid gevoerd.

De rol van de provincie wordt bepaald door haar intermediaire positie tussen de Rijksoverheid enerzijds en gemeentelijke overheden en maatschappelijke organisaties anderzijds. Op provinciaal niveau vindt een vertaalslag plaats naar gebiedsspecifiek beleid. Dit uit zich onder andere in een Provinciaal OmgevingsPlan (POP). Het provinciaal niveau is het niveau bij uitstek waar locatie specifieke informatie kan worden geïntegreerd in gebiedsgericht beleid en gebiedsgerichte beleidsinstrumenten én het is het niveau waarop afstemming tussen de verschillende partijen kan worden bevorderd. De rol van de provincie in de archeologische monumentenzorg kan worden onderverdeeld in een toetsende rol, een draagvlakverbredende rol, een beherende rol en een voorwaardenscheppende rol.

De toetsende rol

Ten aanzien van de toetsende rol: het toetsen van (ruimtelijke) plannen en vergunningaanvragen, waaronder bestemmingsplannen, verklaringen van geen bezwaar (ex artikel 19 WRO) en ontgrondingsvergunningen, op de mate waarin rekening wordt gehouden met archeologische waarden.

De draagvlakverbredende rol

Ten aanzien van de draagvlakverbredende rol: (A) Het stimuleren van de ontwikkeling en ontsluiting van archeologische waarden ten behoeve van ruimtelijke kwaliteit, cultuurtoerisme en recreatie ; (B) het stimuleren dat kennis over de archeologie van Flevoland wordt verspreid en (C) het bevorderen van participatie van vrijwilligers en amateurarcheologen in het proces van de archeologische monumentenzorg.

De beherende rol

Ten aanzien van de beherende rol: het beheer van bodemvondsten in het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten en het bevorderen van de toegankelijkheid van de 'collectie Flevoland'.

De voorwaardenscheppende rol

Ten aanzien van de voorwaardenscheppende rol: het actualiseren van de Archeologische MonumentenKaart (AMK) (waaronder het registreren en documenteren van vondstmeldingen). Bevorderen van het gebiedsgericht behoud van archeologische waarden, onder andere door het aanwijzen van archeologisch belangrijke gebieden (bijvoorbeeld in de vorm van milieubeschermingsgebieden voor bodem).

7. Visie en doelen

Archeologische waarden zijn in onze in hoog tempo veranderende samenleving, een belangrijk ijkpunt voor identiteit en tijdsbesef. Het kunnen teruggaan in de tijd, het opsporen van de wortels van onze samenleving en het kunnen verklaren van het waarom en hoe van ontwikkelingen, zijn belangrijke behoeften, niet alleen nu, maar ook in de toekomst. De behoefte aan identiteit en tijdsbesef neemt als gevolg van onze in hoog tempo veranderende samenleving toe. Voor een relatief 'nieuwe samenleving' op het 'nieuwe land' – Flevoland – is de behoefte aan identiteit, zowel in termen van ruimte als in termen van tijd groot. *Archeologische waarden zijn hiermee van bijzonder belang voor de sociale kwaliteit van de Flevolandse samenleving.*

De functies van het archeologisch erfgoed voor onze samenleving kunnen als volgt worden omschreven:

Het archeologisch erfgoed vormt onderdeel van de culturele identiteit van Flevoland en in breder verband van die van Nederland. Als onderdeel van de cultuurhistorische karakteristiek is het archeologisch erfgoed mede bepalend voor de ruimtelijke kwaliteit, dat wil zeggen de herkenbaarheid en diversiteit van het landschap. De zichtbare componenten van het archeologisch erfgoed (de opgegraven vondsten, gefotografeerde en opgetekende (grond-)sporen, reconstructies en zichtbare archeologische monumenten) vormen de basis voor de beleving van de cultuurgeschiedenis. Als zodanig zijn zij van belang voor toerisme en recreatie. De deelname van vrijwilligers en amateurarcheologen aan de verschillende stadia van het proces van de archeologische monumentenzorg, zoals opgravingen, het verwerken van opgegraven vondsten en consolidaties van archeologische waarden, draagt bij aan publieksparticipatie. Tot slot – en zeker niet op de laatste plaats – zijn de archeologische waarden de basis voor de bestudering van ons verleden en daarmee de kennis over ons verleden. Het grootste gedeelte van ons verleden is immers een ongeschreven verleden en dientengevolge vormen archeologische waarden de enige bron voor bestudering van dit verleden.

Uit de functies en daarmee het belang van het archeologisch erfgoed volgen de provinciale doelstellingen. De doelstellingen van het provinciaal beleid voor de archeologische monumentenzorg zijn:

- (A) Het duurzaam behoud van belangrijke archeologische waarden. Hierbij is de inzet primair gericht op het behoud van belangrijke archeologische waarden in de oorspronkelijke context, dat wil zeggen in de bodem. Wanneer dit niet mogelijk is, is het beleid van de provincie gericht op het veiligstellen van belangrijke archeologische waarden door middel van opgravingen, waarbij grondsporen en vondsten worden gedocumenteerd en vondsten worden bewaard in het provinciaal archeologisch depot.
- (B) Het bevorderen van publiekbereik door ontsluiting van archeologische waarden en door participatie.
- (C) Het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit door ontwikkeling van archeologische waarden.

De realisatie van de beleidsdoelstellingen krijgt vooral vorm door het gebruik maken van de bevoegdheden van de provincie op het gebied van de ruimtelijke ordening, door gebiedsgericht beleid, door regievoering en door een gebiedsgerichte aanpak van de beleidsuitvoering. De beleidsdoelstellingen hebben een algemeen karakter. Dat wil zeggen dat ze een intrinsieke geldigheid hebben, onafhankelijk van tijd en ruimte. Het is vanuit het beleidsterrein van de archeologische monumentenzorg altijd goed om te streven naar het duurzaam behoud van archeologische waarden en het is ook altijd goed om het publiekbereik en de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen. Immers, anders verliest het streven naar duurzaam behoud aan draagvlak en wellicht ook aan geldigheid. Om het provinciaal beleid meer richting te geven zijn er op basis van de huidige ontwikkelingen

beleidsspeerpunten geformuleerd. Deze zijn afgeleid van de beleidsdoelstellingen en hebben binnen deze doelstellingen een hoge prioriteit.

Beleidsspeerpunt 1:

Door de veranderingen in het archeologiebestel - als uitvloeisel van het implementatietraject van het Verdrag van Valletta - zet de provincie de komende beleidsperiode versterkt in op het *samen met de gemeentelijke overheden scheppen van basisvoorwaarden voor een effectieve en efficiënte organisatie en uitvoering van de archeologische monumentenzorg in Flevoland*. Dit heeft met name betrekking op de nog te delegeren bevoegdheid aan provincies en gemeenten om belangrijke archeologische gebieden aan te wijzen, waarbinnen bodemverstoringen vergunningplichtig zullen worden gesteld. Het heeft tevens betrekking op de bevoegdheid en daarmee ook de verantwoordelijkheid die gemeenten krijgen ten aanzien van vergunningverlening. Hiermee komt de beslissing over behoud van archeologische waarden voor een groot deel op gemeentelijk niveau te liggen. Dit schept de noodzaak tot het ontwikkelen van beleid en beleidsinstrumenten op zowel provinciaal als op gemeentelijk niveau. Dit zijn geen eenzijdige processen, maar processen die volgens het provinciaal bestuur vanuit het oogpunt van kwaliteit en draagvlak in gezamenlijkheid moeten worden uitgevoerd.

Beleidsspeerpunt 2:

De Flevolandse samenleving is in het bezit van bijzondere cultuurhistorische waarden, die een afspiegeling zijn van het rijke verleden van het gebied. Deze waarden hebben een grote potentie in zich voor de ontwikkeling van toerisme, recreatie en educatie. *Het provinciaal bestuur ziet het bevorderen van publiekbereik als een beleidsspeerpunt*. Cultuurhistorische waarden zijn vanuit toerisme en recreatie van economisch belang. De economische potentie van cultuurhistorische waarden blijft tot op heden echter onderbenut. Voor wat betreft cultuurtoerisme valt er nog veel te doen. Hierbij is het van belang om cultuurhistorische waarden zoveel mogelijk integraal te benaderen. Dat wil zeggen dat er enerzijds wordt gezocht naar de gecombineerde ontwikkeling van archeologische waarden, historisch bouwkundige waarden en historisch geografische waarden. Een sprekend voorbeeld hiervan is het wereld erfgoed monument Schokland. Anderzijds moet worden gekeken naar andere aspecten die bij de ontwikkeling van cultuurhistorische waarden een rol spelen, zoals bereikbaarheid en combinatiemogelijkheden met bijvoorbeeld natuur en landschapsrecreatie. Daarnaast is het van belang dat mensen, met name ook jongeren, kennis kunnen nemen van de cultuurgeschiedenis van Flevoland. Het provinciaal bestuur constateert dat nieuwe kennis over de Flevolandse (cultuur-)geschiedenis nog onvoldoende in het onderwijs doordringt. De ontwikkeling en ontsluiting van het cultureel erfgoed vraagt de inzet van vele partijen die op het vlak van bijvoorbeeld toerisme, recreatie, natuur en landschap en milieu actief zijn. De provincie bevordert de samenwerking van deze partijen en zal hier een regierol in vervullen.

Beleidsspeerpunt 3:

Het merendeel van de archeologische waarden bevindt zich in de bodem. Hierdoor zijn ze kwetsbaar. Als uitvloeisel van het Verdrag van Valletta gaat de aandacht met name uit naar vormen van 'directe aantastingen': grondverzet, ontgravingen, onderheiningen, enzovoort. Deze vormen van aantasting zijn ook beter te signaleren en te sturen. Er zijn immers allerlei procedures voor, waarop kan worden ingehaakt (vergunningverleningprocedures, bestemmingsplanprocedures, enzovoort). Archeologische waarden worden echter ook aangetast door 'indirecte aantastingen', zogenaamde sluipende degradatieprocessen. Het gaat om nagenoeg onzichtbare processen zoals oxidatie, eutrofiëring, verploeging en bioturbatie (doorworteling en verstoring door ganggravende dieren). De sluipende degradatieprocessen kunnen een desastreus effect hebben op het bodemarchief en de inzet op het vlak van – het voorkomen van - directe aantastingen te niet doen. *Het provinciaal bestuur ziet het tegengaan dan wel afremmen van indirecte aantastingen dan ook als een beleidsspeerpunt*.

De speerpunten van het provinciaal beleid voor de komende beleidsperiode zijn:

(A) Het scheppen van basisvoorwaarden voor een goede organisatie en uitvoering van de archeologische monumentenzorg in Flevoland.

- (B) De ontsluiting van het archeologisch erfgoed ten behoeve van toerisme, recreatie en educatie.**
- (C) Het tegengaan van sluipende degradatieprocessen.**

8. Culturele planologie; ruimtelijke ontwikkeling met cultuurhistorisch beleid

8.1 Ruimtelijke ontwikkeling en cultuurhistorie

Flevoland bergt een schat aan cultuurhistorische waarden: Oude gemalen, meetstoelen, cultuurboerderijen, karakteristieke verkavelingspatronen, maar vooral ook archeologische waarden. Onder het cultuurlandschap bij uitstek, Flevoland, ligt een opeenstapeling van oude landschappen met daarin de overblijfselen van oude nederzettingen, grafvelden, dijklichamen, terpen, en ga zo maar door. Doordat de geur van het nieuwe van Flevoland nog niet is verdwenen en doordat het gebied voorheen onder water lag, is dit voor velen moeilijk voor te stellen. Hierdoor bestond tot voor kort de neiging om de cultuurhistorische waarde van Flevoland bij ruimtelijke ontwikkelingen te bagatelliseren. Gelukkig is hierin mede door het groeiend cultuurhistorisch bewustzijn verandering gekomen. Steeds vaker wordt er bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening gehouden met cultuurhistorische waarden.

Het provinciaal bestuur constateert echter, dat dit nog niet in alle gevallen een vanzelfsprekendheid is. Voor wat betreft de archeologie speelt hier het probleem van de relatieve onzichtbaarheid van archeologische waarden parten. Vanuit zijn verantwoordelijkheid toetst het bestuur ruimtelijke plannen en vergunningaanvragen op de effecten die deze kunnen hebben op cultuurhistorische waarden. Voor het provinciaal bestuur gaat dit echter niet ver genoeg. Het huidige beleid is nog te eenzijdig gericht op behoud. Cultuurhistorische waarden, waaronder nadrukkelijk de archeologische waarden, dienen als bouwstenen voor ruimtelijke inrichting te worden benut. Cultuurhistorische waarden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit en culturele kwaliteit van Flevoland. Zij zijn van grote betekenis voor de positionering van Flevoland, zowel nationaal als internationaal. Dit uitgangspunt is tevens terug te vinden in het Provinciaal OmgevingsPlan (POP): “Het behouden en versterken van de kwaliteit van de fysieke omgeving vormt één van de vertrekpunten voor het omgevingsbeleid ... Het beleid is erop gericht bij het benutten van ruimtelijke ontwikkelingspotenties de karakteristieke eigenheid van het gebied zoveel mogelijk te behouden.”

Dit vraagt zowel vanuit de ruimtelijke ordening als vanuit het cultuurhistorisch beleid een ruimer denk en werkkader. Vanuit de ruimtelijke ordening dienen cultuurhistorische waarden niet als een obstakel te worden beschouwd, maar als een inspiratiebron voor de inrichting van het stedelijk en landelijk gebied. Vanuit het cultuurhistorisch beleid moet er meer ontwikkelingsgericht worden gedacht en gewerkt: *“Behoud door ontwikkeling’ is het devies: door nieuwe gebruiksmogelijkheden te zoeken worden oude landschappen en bouwwerken bewaard. Evenzeer gaat het om ‘ontwikkeling door behoud’: door zuinig te zijn op ons cultureel erfgoed investeren we in ontwikkeling en versterking van identiteit, kennis, woongenot, vestigingsklimaat en toeristisch potentieel.”* (Belvedere-nota).

Beleid:

De Belvedere-nota wordt door het provinciaal bestuur gezien als een doorbraak in het denken over en in de beleidsontwikkeling op het vlak van de relatie tussen ruimtelijke inrichting en cultuurhistorie. De provincie hanteert deze nota – naast het wettelijk kader en het ‘Verdrag van Valletta’ - als kader voor haar cultuurhistorisch-ruimtelijk beleid en neemt de hoofddoelstelling van dit beleid integraal over. Deze luidt: *De cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte.* Deze hoofddoelstelling laat zich op provinciaal niveau in het volgende specifieke beleid vertalen:

1. Het bestuur van de provincie Flevoland spant zich in voor het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorische waarden in Flevoland in het kader van ruimtelijke ontwikkelingsprocessen. De provincie voert hiervoor een pro-actief beleid gericht op behoud en ontwikkeling van archeologische waarden in de oorspronkelijke context. Het opgraven van belangrijke archeologische waarden wordt als een uiterste redmiddel beschouwd. In het POP worden archeologische waarden onder de essentiële elementen genoemd: “Er dient rekening te worden gehouden met de cultuurhistorische (waaronder archeologische en aardkundige) waarden.” Hiervan mag niet worden afgeweken zonder herziening van het POP.

2. Het provinciaal bestuur zal, meer dan tot nu toe het geval is, haar inspanningen ter ontwikkeling en behoud van cultuurhistorische waarden vanuit een gebiedsgerichte benadering plegen. De provincie geeft hierbij specifieke beleidsmatige aandacht aan de Belvedere gebieden “(Rivierduingebied) Swifterbant” en “Urk-Noordoostpolder”, waaronder het UNESCO-monument “Schokland en omgeving” en verder aan de milieubeschermingsgebieden voor bodem, die op basis van cultuurhistorische waarden als zodanig zijn aangewezen.
3. De provincie streeft naar aankoppeling van archeologische monumentenzorg met gebiedsgerichte projecten, natuur en landschapsontwikkeling, waterhuishouding en de ontwikkeling van de provinciale ecologische hoofdstructuur, zodanig dat win-win situaties kunnen worden benut.
4. De provincie streeft naar *‘behoud in samenhang’*: een integrale benadering van cultuurhistorische waarden. Dit uit zich in het benutten van mogelijkheden voor het gecombineerd behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden. Ter ondersteuning hiervan streeft de provincie bij ruimtelijke ontwikkelingen meer naar geïntegreerde cultuurhistorische karteringen, waarbij zowel archeologische waarden als historisch-bouwkundige en historisch geografische waarden worden gekarteerd. Dergelijke geïntegreerde cultuurhistorische karteringen dienen in de ogen van het provinciaal bestuur een prominente plaats te krijgen in milieueffectrapportages (mer’s) of zelfs tot aparte cultuurhistorische effectrapportages (cher’s) te leiden.
5. De provincie zet zich in om voorwaarden te scheppen ten behoeve van initiatieven van derden gericht op versterking van de cultuurhistorie. Mede door het beschikbaar stellen van kennis en informatie, waaronder de cultuurhistorische waardenkaart, de Archeologische MonumentenKaart (AMK) en de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW i.e. verwachtingskaart). Tevens gaat de provincie de gebruiksmogelijkheden van het bestaande instrumentarium verbeteren. Een voorbeeld hiervan is de inspanning die de provincie wil plegen om samen met gemeenten beleidsadvieskaarten te ontwikkelen (zie verder in deze nota). De provincie stimuleert tevens het onderzoek naar de wordingsgeschiedenis van Flevoland.
6. Het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorische waarden is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van rijk, provincie, gemeenten, maatschappelijke organisaties en burgers. De provincie bevordert de dialoog en samenwerking tussen deze participanten in de zorg voor cultuurhistorische waarden.

8.2 Het basismateriaal: de AMK en IKAW

Ten behoeve van de signalering van archeologische waarden is de Archeologische MonumentenKaart (AMK) ontwikkeld. De AMK betreft een kaart met de locaties en begrenzingen van gewaardeerde archeologische terreinen. De volgende kwalificaties komen op de AMK voor: “terrein van archeologische betekenis”, “terrein van archeologische waarde”, “terrein van hoge archeologische waarde” en “terrein van zeer hoge archeologische waarde”. Terreinen, waaraan de laatst genoemde waarde is toegekend, zijn beschermde terreinen op grond van de Monumentenwet 1988 of terreinen waarvoor een procedure tot wettelijke bescherming loopt of wordt opgestart. ‘Witte vlekken’ op de AMK – dus terreinen zonder waarde aanduidingen – kunnen wel degelijk (belangrijke) archeologische waarden omvatten. De AMK is een kaart van bekende waarden. Een groot gedeelte van het bodemarchief is echter onbekend, doordat archeologische waarden in de bodem liggen en daardoor onzichtbaar zijn.

De IKAW (Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden) is een verwachtingskaart. Het geeft een voorspelling voor wat betreft de relatieve dichtheid van archeologische waarden in de bodem. Dit gebeurt in drie categorieën: ‘hoge verwachting’, ‘middelhoge verwachting’ en ‘lage verwachting’. De kaart is gebaseerd op zowel archeologische als geologische gegevensbronnen. Voor Flevoland zijn dit de zanddieptekaarten en de Bodemkundige Code- en Profielenkaarten, die door de voormalige Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders zijn gemaakt. Een lage verwachting op de IKAW wil niet zeggen dat het betreffende gebied archeologisch leeg is. Een groot aantal soorten archeologische fenomenen laat zich nauwelijks tot zeer lastig voorspellen. De IKAW spreekt alleen verwachtingen uit ten aanzien van landgebonden archeologische waarden. De verwachtingskaart is niet bruikbaar voor het voorspellen van de trefkans en dichtheden van scheepswrakken. Hiervoor is een bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) een specifieke verwachtingskaart in ontwikkeling. Bovendien doet het geen uitspraken over de verwachte kwaliteit van archeologische waarden.

Beleid:

Naast de actualisatie van de AMK en IKAW op basis van gerichte inventarisaties en waarderings in het kader van planprocedures, worden deze instrumenten geactualiseerd op basis van vondstmeldingen en nieuwe bodemkundige gegevens. Hierdoor is het mogelijk om een anticiperend beleid te voeren. Zo zal de informatie een rol spelen in het bepalen van uitbreidingsrichtingen en inrichtingsplannen van stedelijke kernen en kunnen in het kader van bestemmingsplannen voor het landelijk gebied belangrijke archeologische waarden planologisch worden beschermd. De AMK en IKAW zijn hiermee belangrijke richtinggevende instrumenten voor planontwikkeling.

De provincie hanteert de kaarten als ruimtelijk toetsingskader en voor het vormgeven en evalueren van het gebiedsgericht beleid. Als ruimtelijk toetsingskader worden de AMK en IKAW gebruikt voor het toetsen van bestemmingsplannen, verklaringen van geen bezwaar (ex. artikel 19 WRO) en ontgrondingenvergunningen op de mate waarin rekening wordt gehouden met archeologische waarden. In aanvulling op deze kaarten maakt de provincie bij het toetsen van ruimtelijke plannen en vergunningaanvragen gebruik van primaire gegevensbronnen, waaronder de Bodemkundige Code- en Profielenkaart en rapportages van archeologische karteringen. Het spreekt voor zich dat de AMK en IKAW alleen een signalerende functie hebben voor wat betreft de ligging, status en 'trefkans' van archeologische waarden. In het kader van planontwikkeling en vergunningaanvragen zal vrijwel altijd inventariserend en waarderend onderzoek noodzakelijk zijn om archeologische waarden in kaart te brengen en te waarderen.

De AMK is in 1997 aan alle gemeenten verstrekt. De provincie streeft naar een frequente actualisatie van de AMK (circa om de twee jaar). De actualisatie is een verantwoordelijkheid van het rijk (de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) en de provincie. De AMK wordt kosteloos onder gemeenten, waterschappen en andere nutsbedrijven verstrekt en is passief openbaar. Op de AMK van 1997 komen voornamelijk terreinen van archeologische betekenis voor. Dit zijn terreinen waarvan de archeologische waarde nog niet bekend is, maar waar of een hoge verwachting voor geldt of daadwerkelijk vondsten of waarnemingen zijn gedaan. De provincie streeft naar een (her-)waardering van deze terreinen in het kader van de actualisatie van de AMK. Gezien de omvang zal dit gefaseerd moeten worden uitgevoerd. De IKAW is een product van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB).

8.3 Basisvoorwaarden archeologische monumentenzorg

In de brief van 17 april 2000 heeft de staatssecretaris van cultuur zijn plannen kenbaar gemaakt ten aanzien van de wijze van implementatie van het 'Verdrag van Valletta' en de uit dit verdrag voortvloeiende plannen voor de reorganisatie van het archeologiebestel in Nederland. In de brief stelt de Staatssecretaris een ingrijpende wijziging van de Monumentenwet 1988 voor. Inmiddels is hiervoor een eerste concept wetstekst gereed, waarin de uitgangspunten uit de brief van 17 april zijn overgenomen. Er wordt naar gestreefd om nog in 2002 tot een wijziging van de Monumentenwet 1988 te komen. In deze nota archeologiebeleid van de provincie Flevoland wordt ter beleidsvorming uitgegaan van de brief van de staatssecretaris voor cultuur van 17 april 2000.

De staatssecretaris doet een aantal voorstellen die volgens zijn schrijven via een wijziging van de Monumentenwet 1988 in ieder geval moeten worden doorgevoerd. In deze beleidsnota wordt er vanuit gegaan dat de voorstellen integraal in de wetswijziging worden overgenomen. Deze aanname wordt ondersteund door de onlangs verschenen concept wetstekst. Met de voorstellen in het kader van de wijziging van de Monumentenwet 1988, worden een aantal - eerder in deze nota genoemde - belangrijke verdragsbepalingen uit het 'Verdrag van Valletta' doorgevoerd. Naast andere voorstellen die de staatssecretaris doet, zijn de hierna volgende voor de vormgeving van het provinciaal beleid van specifiek belang:

1. Ten eerste dient voorafgaande aan een aantal nog nader te omschrijven bodemingrepen een beslissing te worden genomen over de omgang met eventuele archeologische waarden. Hiervoor wordt een verbodsbepaling voor het verstoren van de bodem zonder of in afwijking van een aparte (archeologie)vergunning ingevoerd. Deze vergunningplicht geldt alleen in het kader van - bij algemene maatregel van bestuur te benoemen - grote projecten en binnen door provincie en gemeenten aan te wijzen gebieden.
2. Het provinciaal bestuur dient deze archeologisch vergunningplichtige gebieden aan te wijzen en over te nemen in het Provinciaal OmgevingsPlan (POP) of in een provinciale

archeologieverordening. Gebieden mogen alleen worden aangewezen op basis van bekende archeologische waarden en reële verwachtingen. Gemeenten mogen in aanvulling op door de provincie aangewezen gebieden, zelf gebieden aanwijzen.

3. Gemeenten worden de vergunningverlenende instanties. Dit betekent dat de beslissingsbevoegdheid over behoud van archeologische waarden op gemeentelijk niveau komt te liggen. Gemeentelijke besluiten dienen hierbij in overeenstemming te zijn met provinciale kaders en rijkskaders.
4. De 'veroorzaker' moet de kosten dragen van archeologisch vooronderzoek en behoudsmaatregelen (kosten die gepaard gaan met inpassing, aanpassingen, dan wel veiligstellende opgravingen). Als 'veroorzaker' worden volgens de brief van 17 april aangemerkt: "... degene die het voornemen heeft tot een feitelijke bodemingreep die leidt of kan leiden tot het aantasten van het archeologisch erfgoed." Dit is dus de aanvrager van de (archeologie)vergunning.

Ten aanzien van het bovenstaande wordt door de provincie een aantal knelpunten gesignaleerd. Voor zover deze betrekking hebben op gemeentelijke overheden, wordt hier er op gewezen, dat de knelpunten niet op alle gemeenten in gelijke mate van toepassing zijn. Het eerste knelpunt betreft de begrenzing van gebieden. In lijn met het advies van de Raad voor Cultuur *'Meer bodem onder het nieuwe archeologiebestel'* constateert het provinciaal bestuur dat de huidige instrumenten, de AMK en de IKAW, een onvoldoende detailniveau en reikwijdte hebben om op een verantwoorde manier gebieden aan te wijzen. Een tekortkoming van de AMK dat door de ingezette koers directe aandacht behoeft, is dat circa de helft van de archeologische terreinen, die op de AMK staan vermeld, moeten worden ge(her)waardeerd. De kaarten bevatten dus nog veel 'witte vlekken' en zijn onvoldoende uitgekristalliseerd. Bovendien zijn ze constant in ontwikkeling: nieuwe waarden worden gevonden en verwachtingen en waarden veranderen op basis van nieuwe inzichten.

Het tweede knelpunt dat de provincie constateert is het gebrek aan beleid op gemeentelijk niveau. Gemeenten worden pas sinds enkele jaren op een wat meer structurele basis met het behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden in relatie tot ruimtelijke ordening geconfronteerd. In Flevoland is een tendens waarneembaar dat gemeenten steeds meer rekening houden met het belang van het behoud en de ontwikkeling van archeologische waarden en de noodzaak beginnen te zien van beleidsvorming op dit vlak. Het ontbreekt echter vooralsnog aan specifiek gemeentelijk beleid. Voor wat betreft selectiebeleid, geldt dit momenteel ook voor de provincie (zie verder in deze nota).

Het derde knelpunt is het gebrek aan archeologische kennis en deskundigheid op gemeentelijk niveau. Het is van groot belang dat de gemeenten kunnen beschikken over kennis en deskundigheid. Hierbij gaat het ook om lokaal en regionaal gebonden kennis. Iets wat niet vanzelfsprekend op de zich ontwikkelende 'archeologiemarkt' te koop of beschikbaar is. Dit is een verontrustende situatie, te meer daar de 'archeologiemarkt' nog niet ver genoeg is ontwikkeld om in de toenemende vraag te voorzien. Tot nu toe voorziet het provinciaal bestuur in belangrijke mate in kennis en deskundigheid, maar ziet zich geconfronteerd met nieuwe essentiële taken, waaronder de aanwijzing van gebieden en de hiermee gepaard gaande noodzakelijke gebiedsverkenningen.

De Staatssecretaris signaleert met name het tweede knelpunt en doet de suggestie dat de provincie hierin een tweedelijnsfunctie ('vangnetfunctie') kan vervullen: "Bezien wordt of er, in ieder geval als overgangsregeling, een vorm van 'tweedelijnszorg' door provincies kan worden ontworpen voor die gemeenten die moeite hebben met deze nieuwe taak." Tegelijkertijd wordt in de brief van 17 april een belangrijke rol aan de provincie toegedicht in het meewerken aan de kennisopbouw van gemeenten en de ondersteuning van het ontwikkelen van gemeentelijk archeologiebeleid. De staatssecretaris onderstreept vanuit de gebiedsaanwijzende taak van de provincie, het belang van een actief inventarisatiebeleid van provincies "... in het kader van zelfstandige archeologische streekplanontwikkeling, landinrichting en natuurbeleid." In lijn hiermee stelt de Raad voor Cultuur dat er "... alom voorrang moet worden gegeven aan het investeren in kennisontwikkeling van uiteenlopende aard en op verschillende niveaus, stimulering van kennisoverdracht, bevordering van betrokkenheid en het vergroten van het publieke (lokale) draagvlak."

Beleid:

De provincie kiest niet voor een tweedelijnsfunctie. Een dergelijke vangnetfunctie ondermijnt in de ogen van het provinciaal bestuur een – noodzakelijke – snelle opbouw en structurering van de archeologische monumentenzorg. Door: (A) uitstel (en hiermee het gevaar van afstel) van belangrijke bestelwijzigingen (gemeenten die – een deel van – hun taken op provinciaal niveau leggen) en (B) vermenging van verantwoordelijkheden en bevoegdheden (de provincie die zich op gemeentelijk bestuurlijk niveau begeeft). Als alternatief kiest het provinciaal bestuur ervoor om in te zetten op het creëren van basisvoorwaarden voor een effectief en efficiënt archeologiebestel in Flevoland. De provincie stimuleert hiertoe samenwerking, onder andere op het vlak van beleidsontwikkeling, (beleids)uitvoering en de beschikbaarheid en toegankelijkheid van kennis en informatie. De provincie hanteert vanuit deze intentie het uitgangspunt dat het samen met de gemeenten de grenzen van vergunningplichtige gebieden wil bepalen.

De provincie wil samen met de gemeenten de basisvoorwaarden voor een effectief en efficiënt archeologiebestel in Flevoland uitwerken.

Door:

- Het samen met gemeenten ontwikkelen van kwaliteitskaarten c.q. beleidsadvieskaarten, waarop archeologische waarden en verwachtingen in kaart worden gebracht. Deze zijn basis voor het vaststellen van gebieden, waarbinnen sprake zal zijn van een vergunningplicht voor het verstoren van de bodem. De provincie streeft ernaar om dit zoveel mogelijk integraal te benaderen door het betrekken van historisch-bouwkundige en historisch-geografische waarden bij het tot stand komen van deze kaarten.
- Het stimuleren dat gemeenten beleid ontwikkelen voor selectie en beheer van archeologische waarden. Ten aanzien van dit laatste aspect, streeft de provincie tevens naar het samen met de gemeenten ontwikkelen van een regionaal informatiesysteem van archeologische waarden ten behoeve van behoud en beheer (waaronder monitoring).
- Het uitwerken van infrastructuur ten behoeve van ondersteuning op het vlak van kennis en uitvoering. Dit sluit aan bij het door de provincie erkende belang om de bestaande infrastructuur op het terrein van het erfgoed (duurzaam) meer te bundelen en een meer herkenbaar gezicht te geven. Het belang om de instellingen op provinciaal niveau vanuit de verschillende 'erfgoeddisciplines' en daarbuiten meer en beter met elkaar te laten samenwerken en het belang om de educatieve 'functie' in de erfgoed-infrastructuur te versterken.

Financiën:

Voor het scheppen van basisvoorwaarden – specifiek het tot stand brengen van gemeentelijke beleidsadvieskaarten – is voor de periode 2001 tot en met 2003 fl.150.000,- gereserveerd.

8.4 Waardering, selectie en toetsing

Bij ruimtelijke planvorming en inrichting dient het behoud van belangrijke archeologische waarden te worden nagestreefd. De waardering van archeologische vindplaatsen vindt op basis van een aantal factoren plaats. Te weten: kwaliteit of gaafheid, zeldzaamheid, contextwaarde en belevingswaarde. De waardering van archeologische vindplaatsen is hiermee geen eenvoudige zaak. Immers waardering vergt onderzoek (verzamelen van informatie) en kennis van de cultuurgeschiedenis. Wanneer archeologische vindplaatsen zijn gewaardeerd, moet er selectie plaatsvinden. Selectie gebeurt op basis van maatschappelijk-economische overwegingen, die moeten worden vastgelegd in een selectiebeleid. Voorwaarde voor selectie is dat archeologische waarden in kaart zijn gebracht en zijn gewaardeerd.

Beleid:

Het uitgangspunt voor de waardering van archeologische vindplaatsen vormt de landelijke waarderingssystematiek ("Waardering van onroerende archeologische monumenten"). Op basis van deze systematiek vastgestelde behoudenswaardige vindplaatsen, dienen ontzien dan wel veiliggesteld te worden voor zover andere belangen niet onevenredig worden benadeeld. Voor het toetsen van bestemmingsplannen, verklaringen van geen bezwaar en vergunningaanvragen gaat de provincie een toetsingskader ontwikkelen. In het toetsingskader worden toetsingscriteria ten aanzien

van inventarisatie, waardering en behoud(maatregelen) vastgelegd. Ten behoeve van dit kader zal op korte termijn een selectiebeleid worden ontwikkeld, i.e. een juridische verankering van de integrale besluitvorming over het behoud van belangrijke archeologische waarden. In veel gevallen worden gemeenten als 'veroorzaker' aangemerkt. Ten behoeve van bestuurlijke duidelijkheid en ter stimulering van de ontwikkeling van gemeentelijk archeologiebeleid is het van groot belang om op korte termijn een provinciaal selectiebeleid te ontwikkelen.

8.5 Toevalsvondsten en oponthoud

Oponthoud van de uitvoering van ruimtelijke plannen en vergunningaanvragen kan zoveel mogelijk worden voorkomen door zo vroeg mogelijk in het ruimtelijk planvormingsproces rekening te houden met het – mogelijk – voorkomen van archeologische waarden. Desondanks kan de verstoorder geconfronteerd worden met toevalsvondsten. In de praktijk blijkt namelijk dat niet alle archeologische waarden zich op laten sporen. Een toevalsvondst kan leiden tot vertraging of oponthoud van aanlegwerkzaamheden en bouwactiviteiten.

Beleid:

Indien de initiatiefnemer tot bodemverstorende ingrepen van te voren archeologisch inventariserend en waarderend onderzoek heeft uitgevoerd en desondanks bij de uitvoering voorheen onbekende archeologische waarden worden aangetroffen (toevalsvondsten), dan is de initiatiefnemer niet aansprakelijk. Indien het om belangrijke archeologische waarden gaat, dan zal moeten worden gekeken of en op welke wijze alsnog invulling kan worden gegeven aan behoud. De provincie neemt het op zich om in dit soort gevallen op te treden als 'regisseur'; als aanjager en bemiddelaar voor het realiseren van behoud.

8.6 Flankerend beleid

In de brief van 17 april van de Staatssecretaris voor cultuur wordt in het kader van de wijziging van de Monumentenwet voorgesteld dat provincies gebieden aanwijzen waarbinnen sprake zal zijn van een vergunningplicht. Het aanwijzen van vergunningplichtige gebieden leidt – wanneer niet heel Flevoland als een vergunningplichtig gebieden wordt aangewezen - automatisch tot de aanwijzing van 'niet-vergunningplichtige gebieden'. In deze laatstgenoemde gebieden zullen echter weldegelijk archeologische waarden liggen. De begrenzingen van 'aangewezen gebieden' zullen altijd enigszins arbitrair zijn. Het behoud en de ontwikkeling van archeologische waarden in deze 'niet-vergunningplichtige gebieden' kan in principe net als nu het geval is, via de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) worden geregeld.

Beleid:

De scheiding in vergunningplichtige en niet-vergunningplichtige gebieden mag er niet toe leiden dat belangrijke archeologische waarden in niet-vergunningplichtige gebieden verloren gaan. Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt het behoud van archeologische waarden nagestreefd, binnen de mogelijkheden die een verdere ontwikkeling van de provincie stelt. De provincie streeft hiermee naar behoud van archeologische waarden onafhankelijk van gebiedsbegrenzings. Afhankelijk van nieuwe wet en regelgeving op het vlak van de monumentenzorg en van overleg met de Flevolandse gemeenten, is het provinciaal bestuur voornemens dit beleid voort te zetten. De provincie stimuleert gemeenten om belangrijke archeologische waarden in niet-vergunningplichtige gebieden te beschermen door middel van stelsels van aanlegvergunningen. De provincie zal in overweging nemen of het wenselijk en haalbaar is om in aanvulling hierop een provinciale monumentenverordening op te stellen. Een en ander zal tevens afhankelijk zijn van de evaluatie van het beleid met betrekking tot de milieubeschermingsgebieden voor bodem.

9. Cultuurbehoud; naar een meer gebiedsgerichte benadering

9.1 Gebiedsgericht behoud

De provincie onderscheidt milieubeschermingsgebieden, waarin het behoud en de ontwikkeling van een specifieke milieukwaliteit centraal staat. Er zijn milieubeschermingsgebieden voor grondwater, stilte, bodem en natuur. De provincie Flevoland kent 12 milieubeschermingsgebieden voor bodem, waarvan 8 primair op basis van cultuurhistorisch-archeologische waarde zijn aangewezen. Voor deze

gebieden gelden geen regels krachtens de Provinciale MilieuVerordening (PMV). Wel gelden voor deze gebieden regels in het kader van de Ontgrondingenverordening (zie verder). De 8 gebieden betreffen:

- Rivierduingebied Swifterbant;
- Rivierduingebied Zuidelijk Flevoland;
- Urk en omgeving;
- Kuinderbos en omgeving;
- Zone Kuinre-Blokzijl;
- Randmeerzone Zuidelijk Flevoland;
- Knardijk en omgeving;
- Schokland en omgeving.

Beleid:

Gebiedsgericht behoud is een aanvulling op het locatiegericht behoud (AMK-terreinen en archeologische waarden die bij inventariserend onderzoek zijn aangetroffen). Het gebiedsgericht behoud heeft tot doel (1) om pre- en protohistorische landschappen en de ontwikkelingen en veranderingen in deze landschappen door de tijd (in de vorm van aardkundige waarden) met (2) daarin samenhangende sporen van het gebruik en de beleving van die landschappen door de mens en de ontwikkelingen en veranderingen hierin (in de vorm van archeologische waarden) als een geheel te behouden.

Ten aanzien van acht milieubeschermingsgebieden voor bodem geldt de bepaling van artikel 2, lid b uit de Ontgrondingenverordening Flevoland, d.i. dat ontgrondingen met een diepte van meer dan 0,3 meter beneden maaiveld vergunningplichtig zijn.

Het provinciaal bestuur streeft naar het structureel betrekken van archeologische waarden bij gebiedsgerichte projecten. Dit past ook binnen de kaders van de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid (SGB), waarin tevens het behoud en de ontwikkeling van archeologische waarden is betrokken. In 1999-2000 is in het kader van een gebiedsgericht project onderzoek gedaan naar de archeologische kwaliteit van het milieubeschermingsgebied 'Rivierduingebied Zuidelijk Flevoland' met als doel de vervaardiging van een beleidsadvieskaart. Een dergelijke kaart is basis voor het nemen van maatregelen op het vlak van behoud, ontwikkeling en beheer. De beleidsadvieskaart 'Rivierduingebied Zuidelijk Flevoland' is van cruciale betekenis voor het behoud en de ontwikkeling van archeologische waarden binnen het verstedelijkingsproces van het Oostflank gebied. In het kader van het gebiedsgericht project Oostrand Noordoostpolder zal een dergelijke advieskaart voor een deel van de oostrand worden gemaakt. Ook deze zal basis zijn voor maatregelen in de sfeer van behoud, ontwikkeling en beheer.

Uitgangspunt van archeologische deelprojecten in het kader van gebiedsgerichte projecten is dus om te komen tot concrete maatregelen en initiatieven. Hierbij is nadrukkelijk ook de ontsluiting en ontwikkeling van archeologische waarden aan de orde. Voor wat betreft het bovenstaande moet men dus denken aan een 'mix' van maatregelen. Hierbij kan men 'zachte' en 'harde' maatregelen onderscheiden. 'Zachte maatregelen' zijn bijvoorbeeld het vaststellen van streefwaardes voor grondwaterpeilen, een archeologisch vriendelijke terreininrichting, beheerovereenkomsten om bijvoorbeeld rietopslag en diepe mechanische verstoringen te voorkomen. Een vorm van 'harde maatregel' is het opleggen van beperkingen door middel van bijvoorbeeld wettelijke bescherming (Rijk), Stelsels van Aanlegvergunningen (gemeente) of de ontgrondingenverordening (provincie). Voor wat betreft de 'harde maatregelen' is het uitgangspunt van het provinciaal bestuur om hier zo spaarzaam mogelijk gebruik van te maken. Alleen wanneer 'zachte maatregelen' niet dekkend zijn voor wat betreft duurzaam behoud en ontwikkeling, zal naar de mogelijkheden van 'harde maatregelen' worden gekeken. Overigens is vanuit het oogpunt van duurzaam behoud in dit geval meestal een combinatie van 'zachte' en 'harde' maatregelen noodzakelijk.

Sinds 1994 heeft de provincie voor deze gebieden vooral gebruik gemaakt van communicatieve instrumenten. Op basis van de ervaringen die hiermee zijn opgedaan en met het oog op nieuwe ontwikkelingen, regelingen en inzichten, bijvoorbeeld op het gebied van archeologie en cultuurhistorie (rijksnota project Belvedere), gaat de provincie het beleid met betrekking tot deze gebieden evalueren. Op basis van deze evaluatie, waarin onder andere een specificatie van de bijzondere

bodemkwaliteiten per gebied aan de orde is, wordt het beleid in de planperiode van het Provinciaal OmgevingsPlan (POP) verder uitgewerkt. Deze uitwerking is mede van belang vanuit de ontwikkelingen op het beleidsterrein van de archeologische monumentenzorg. De provincie krijgt naar alle waarschijnlijkheid in het kader van de nieuwe monumentenwet een aanwijzingsbevoegdheid om archeologische gebieden aan te wijzen. Het ligt voor de hand om bij de gebiedsaanwijzing de milieubeschermingsgebieden voor bodem te betrekken. Vanuit de archeologische monumentenzorg bestaat er de nadrukkelijke wens om de archeologische kwaliteit van milieubeschermingsgebieden voor bodem te evalueren en zoveel mogelijk vast te leggen. Bovendien wordt er vanuit de archeologische monumentenzorg gestreefd naar een verfijndere begrenzing van archeologisch waardevolle gebieden en een herbezinning op het gevoerde beleid. De milieubeschermingsgebieden voor bodem genieten immers voor wat betreft archeologische waarden vanuit de ontgrondingenverordening slechts een geringe mate van bescherming. Vele vormen van directe bedreigingen van archeologische waarden zijn niet vergunningplichtig gesteld.

9.2 Sluipende degradatieprocessen

Archeologische waarden in de bodem zijn naast directe bedreigingen, zoals de aanleg van bedrijven-terreinen, wegen, enzovoort, onderhevig aan indirecte bedreigingen; degradatieprocessen die niet direct verband houden met ruimtelijke inrichting. Zogenaamde 'sluipende degradatieprocessen'. Hieronder worden zowel fysische als chemische degradatieprocessen verstaan, waaronder (diep-) ploegen, egalisaties, oxidatie door lage grondwaterstanden en eutrofiëring. Uit recent onderzoek blijkt met name kwelwater een potentiële bedreiging voor archeologische waarden. Kwel kan zowel fysisch (waterstromen in de ondergrond) als chemisch verval tot gevolg hebben. Het is van essentieel belang dat sluipende degradatieprocessen zoveel mogelijk worden tegengegaan.

Beleid:

Behoud van archeologische waarden in de bodem ('in situ') moet tot daadwerkelijk behoud leiden, i.e. duurzaam behoud. Dat wil zeggen dat degradatieprocessen zoveel mogelijk moeten worden voorkomen en worden bestreden. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van het provinciaal bestuur, maar ook van andere participanten in de archeologische monumentenzorg. Het beleid van het provinciaal bestuur is gericht op het in complementariteit met gemeenten, maatschappelijke instellingen en het rijk beperken van de schade aan archeologische waarden als gevolg van sluipende degradatieprocessen door het signaleren, het monitoren en het zoveel mogelijk tegengaan van deze processen. Sluipende degradatieprocessen kunnen op verschillende manieren worden tegengegaan, onder andere door aanpassingen in de waterhuishouding en verandering van bestemming.

De provincie zal in 2001 een meerjarenplan opstellen voor het ontwikkelen van beleid voor het tegengaan van degradatieprocessen (i.e. de invloed van fysische en chemische degradatieprocessen op het bodemarchief). Dit met als doel de identificatie van kwetsbare c.q. kritische (deel-)gebieden en terreinen en de vertaling hiervan naar beleidskaarten. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de ervaringen die zijn opgedaan in het milieubeschermingsgebied voor bodem 'Rivierduingebied Zuidelijk Flevoland'. Voor dit gebied is in het kader van een integraal gebiedsgericht project een beleidskaart vervaardigd. Voor 2002-2003 zijn middelen gereserveerd om te beginnen met de uitvoering van het meerjarenplan. De uitvoering hangt nauw samen met de ontwikkeling van gemeentelijke kwaliteitskaarten (zie ook §8.3). De kennis over status en gevoeligheid van archeologische waarden zal aanleiding zijn tot zonering en differentiatie, wat op zijn beurt weer input is voor gemeentelijke kwaliteitskaarten.

Financiën:

Voor de uitvoering van het meerjarenplan 'degradatieprocessen' reserveert de provincie over de periode 2002-2003 fl. 125.000,-.

10. Cultureel vermogen; meer aandacht voor publiekbereik

10.1 Het Archeologisch depot; de schatkamer van de provincie

De collectie bodemschatten die in het archeologisch depot van de provincie wordt bewaard, weer-spiegelt de rijkdom van het Flevolands bodemarchief. In het depot worden de vondsten van beroemde opgravingen bewaard, zoals die van de opgravingen van de prehistorische nederzettingen bij Swifterbant en op Schokland. Men kan het depot voor wat betreft het archeologisch erfgoed

beschouwen als de schatkamer van de provincie. Zo herbergt het depot de botten van uitgestorven diersoorten, een van de oudste kanonnen van Nederland, Middeleeuws vaatwerk, prehistorische gereedschappen en zelfs skeletten van onze prehistorische voorouders. Niet alleen bijzondere en tot de verbeelding sprekende voorwerpen worden in het depot bewaard. Het depot herbergt ook ogenschijnlijk nietszeggende en 'waardeloze' vondsten, zoals bijvoorbeeld scherven, houtskool, verkoolde zaden, botten, bodemmonsters en allerlei preparaten. Deze vondsten zijn echter van onschatbare waarde. Zij verschaffen informatie over bijvoorbeeld de ouderdom van nederzettingen, over wat onze voorouders gegeten hebben, over het landschap waar onze voorouders in hebben geleefd en ga zo maar door.

De vondsten in het depot van de provincie zijn niet alleen afkomstig van archeologische opgravingen. Ook de bevolking van Flevoland draagt aan de opbouw van de collectie bij. Amateurarcheologen zoeken hetzij op individuele basis, hetzij in verenigingsverband actief naar archeologische vondsten. Zij staan dit vaak af aan het depot, opdat de vondsten voor anderen toegankelijk worden. De collectie herbergt ook veel vondsten die door boeren zijn gedaan. Zo worden bij het aardappelrooien vondsten gedaan en ook vissers vangen wel eens andere zaken in hun netten dan alleen vis. Zo zijn veel botten van uitgestorven dieren, zoals de mammoet en de wolharige neushoorn, door vissers gevonden. Ook kinderen komen met potentiële archeologische vondsten naar het depot om te vragen wat zij hebben gevonden. Met recht kan worden gesteld dat de collectie in het archeologisch depot een product van de Flevolandse samenleving is.

De vondsten in het archeologisch depot zijn veelal eigendom van de provincie. Conform artikel 45 van de Monumentenwet 1988 worden archeologische vondsten (de wet spreekt over roerende monumenten), die bij archeologisch onderzoek zijn gedaan, aan archeologische depots toegewezen (de wet spreekt over depots voor bodemvondsten). Op 3 november 1994 kreeg het depot van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen officieel de status van erkend archeologisch depot. Dit houdt in dat het depot voldoet aan de eisen die door het rijk aan depotvoorzieningen worden gesteld. Het archeologisch depot van de provincie herbergt landgebonden archeologische vondsten. De vondsten en de bijbehorende documentatie van het scheepsarcheologisch onderzoek in de IJsselmeerpolders worden in het depot van het Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterArcheologie (NISA) bewaard. Dit depot bevindt zich eveneens in Lelystad in de nabijheid van het Nieuwland Poldermuseum. Het depot van de provincie is sinds 1993 in het Nieuwland Poldermuseum gehuisvest.

Het archeologisch depot van de provincie heeft verschillende functies. Een belangrijke functie is het duurzaam behoud van archeologische vondsten voor het nageslacht. Dit is van groot belang, omdat archeologische vondsten het verhaal over ons verleden vertellen. De vondsten zijn de informatiedragers voor de studie van ons verleden. Het beschikbaar komen van nieuwe technieken en methoden in de afgelopen decennia, leren ons dat we steeds weer meer en andere informatie uit vondsten kunnen halen. Ook in de toekomst zullen nieuwe technieken en methoden steeds meer geheimen van vondsten blootgeven. Het is daarom van groot belang dat archeologische vondsten voor de toekomst behouden blijven en niet in kwaliteit achteruit gaan.

Het provinciaal depot heeft naast een behoudsfunctie tevens een informatiefunctie. Het fungeert als centraal meldpunt voor archeologische vondsten. De gegevens over vondsten – ook wel waarnemingen genoemd – worden vanuit het depot doorgegeven aan het landelijk informatiesysteem ARCHIS (ARChEologisch InformatieSysteem). Vanuit het depot wordt informatie aan geïnteresseerden gegeven over de collectie en over vondstmeldingen. In het depot wordt tevens documentatie over vondsten en vindplaatsen bewaard. Deze zijn toegankelijk voor geïnteresseerden.

Het provinciaal depot heeft ook een belangrijke sociale en educatieve functie. Op verzoek kunnen geïnteresseerden het depot bezichtigen en informatie krijgen over de Flevolandse cultuurgeschiedenis. Vanuit het depot worden vondsten in bruikleen gegeven ter beleving en kennisoverdracht over de Flevolandse cultuurgeschiedenis. Bovendien kunnen geïnteresseerden meehelpen bij de verwerking en het deponeer klaarmaken van vondsten.

Beleid:

Vondsten die worden gedaan bij archeologisch onderzoek worden conform de Monumentenwet 1988 toegewezen aan depots. Bij deze toewijzing wordt ook het eigendom overgedragen. Vondsten, die zijn gedaan in gemeenten zonder een erkend archeologisch depot, welke dientengevolge niet kunnen voldoen aan de eisen van behoud en toegankelijkheid, worden beheerd in het archeologisch depot van de provincie. De provincie claimt ten aanzien van deze gemeenten en in het belang van het behoud en de toegankelijkheid van vondsten het eigendomsrecht. Indien gemeenten aan de eisen van behoud en toegankelijkheid van bodemvondsten kunnen voldoen, kan, wanneer hiertoe door de gemeente wordt verzocht, een overdracht van eigendom worden overwogen. De provincie stimuleert gemeenten om hun verantwoordelijkheid op het gebied van de archeologische monumentenzorg op zich te nemen. Het acht het echter vanuit overwegingen van publiekbereik ongewenst dat de 'archeologische collectie Flevoland' versnipperd raakt. Ook vanuit het oogpunt van efficiëntie – faciliteiten (waaronder depotruimte) en beheer – ligt gezamenlijk initiatief van gemeenten en provincie op het vlak van depotbeheer voor de hand.

De doelen van het provinciaal archeologisch depot zijn:

- (A) Het duurzaam behoud van archeologische vondsten.
- (B) Het waarborgen van centrale toegankelijkheid van archeologische vondsten en vondstmeldingen.
- (C) Het bevorderen van kennisoverdracht en de beleving van de Flevolandse cultuurgeschiedenis.

De (archeologische-) monumentenzorg is sterk in beweging en daarmee ook de rol van het archeologisch depot. Er is een duidelijke trend waarneembaar die gericht is op een grotere publiekgerichtheid en een versterking van de informatie en kennisrol van archeologische depots. In de uitgangspuntennotitie 'Cultuur als confrontatie' benadrukt de Staatssecretaris van cultuur de noodzaak tot een grotere publieksgerichtheid van erfgoedinstellingen, waarbij naast vakinhoudelijke motieven tevens maatschappelijke motieven een rol spelen. Collecties moeten beter toegankelijk zijn voor het publiek. Hiertoe dient onder andere het intermuseumaal bruikleenverkeer te worden gestroomlijnd. Ook wordt de aandacht gevestigd op de mogelijkheden van digitale technieken, waaronder toegankelijkheid van collecties op internet. In het kader van de wijziging van de Monumentenwet wordt niet gesproken over archeologische depots, maar over archeologische informatiecentra. Dit impliceert een breder perspectief op het archeologisch depot dan alleen de functie van het depot als bewaarplaats van archeologische vondsten. De veranderingen in het archeologiebestel brengen met zich mee dat het depot zich geconfronteerd ziet met andersoortige 'leveranciers'. Door de introductie van marktwerving in het archeologiebestel zal het merendeel van het archeologisch onderzoek door marktpartijen worden uitgevoerd.

Het provinciaal bestuur onderschrijft het belang van de huidige ontwikkelingen en streeft naar verbetering van de toegankelijkheid en de versterking van de rol van het provinciaal archeologisch depot op het vlak van informatievoorziening, kennisoverdracht en educatie. De provincie constateert dat de huidige bewaarcondities in het provinciaal archeologisch depot ontoereikend zijn. Dit geldt met name voor de klimatologische omstandigheden.

Mede vanuit de bovengeschetste ontwikkelingen, constatering en voornemens heeft het provinciaal bestuur van Flevoland in september 1999 een projectgroep 'Samenwerking archieven' ingesteld met als doel een intensieve vorm van samenwerking te realiseren tussen archieven en verwante instellingen in Flevoland. Hieraan wordt door een groot aantal erfgoedinstellingen in Flevoland deelgenomen. De projectgroep richt zich op verbetering van de efficiëntie van het beheer, de bewaaromstandigheden en de toegankelijkheid van cultureel erfgoed voor het publiek door samenwerking. Als onderdeel van het project wordt gewerkt aan de verwezenlijking van een 'Digitale Catalogus Flevoland', een laagdrempelige interactieve database, waar een breed scala van klanten op moderne wijze cultuurhistorische informatie vindt over Flevoland en het Zuiderzeeproject. Daarnaast richt de projectgroep zich op samenwerkingsprojecten op het gebied van educatie (met name voor het onderwijs), tentoonstellingen, acquisitie, e.d. Voor degenen die dat willen zal met externe ondersteuning een plan worden ontwikkeld voor gezamenlijke huisvesting. In dit kader wordt tevens onderzocht in hoeverre het provinciaal archeologisch depot een rol kan spelen in informatievoorziening, participatie en educatie. Ten aanzien van gezamenlijke huisvesting – i.e. het Erfgoedcentrum Flevoland – streeft het provinciaal bestuur ernaar om tevens faciliteiten te creëren voor historische en oudheidkundige verenigingen.

Het provinciaal bestuur benadrukt vanuit de veranderingen in het archeologiebestel en de verbreding van de rol van archeologische depots de noodzaak tot de uniforme registratie en beschrijving van vondsten. Uniformiteit is onder andere van groot belang voor de overdracht van vondsten van uitvoerende partijen naar het archeologisch depot. Dit belang wordt nog eens onderstreept door de verwachte toename in het archeologisch onderzoek met als gevolg een groeiende aanwas aan vondsten. Basisgegevens van vondsten worden reeds tijdens de uitvoering van archeologisch onderzoek vastgelegd. Uniformiteit in registratie en beschrijving maakt het mogelijk om vondstgegevens die als onderdeel van het onderzoek zijn vastgelegd, in een actie in een geautomatiseerd catalogussysteem over te nemen. Uniformiteit is ook van belang vanuit toegankelijkheid en kennisoverdracht. Gegevens worden uitwisselbaar, zowel tussen archeologische depots onderling als tussen het archeologische depot en klanten van het depot. Hiertoe worden onder andere bruikleennemers en onderzoekers gerekend.

Ter verbetering van de toegankelijkheid van het provinciaal archeologisch depot heeft het provinciaal bestuur in het kader van het Cultuurconvenant 1997-2000 deelgenomen aan het landelijk project Depotbeheer. Dit project was door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) geïnitieerd. Het project heeft geleid tot de aanschaf van een nieuw geautomatiseerd catalogussysteem. Dit systeem is door alle provinciaal archeologische depots in Nederland aangeschaft. Binnen de kaders van het project zijn tevens afspraken gemaakt over de wijze van beschrijven van vondsten. De provincie streeft mede met het oog op de totstandkoming van de 'Digitale Catalogus Flevoland' naar een snelle operationalisering van dit systeem. In het kader van de 'Digitale Catalogus Flevoland' wil de provincie het provinciaal archeologisch depot ook via internet toegankelijk maken. Zowel ten aanzien van de beschrijving van de vondsten als voor wat betreft eisen ten aanzien van de deponering van vondsten - door uitvoerende instanties - gaat de provincie in principe uit van landelijk geldende kwaliteitseisen.

Financiën:

Voor de exploitatie van het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten is jaarlijks structureel fl. 31.000,- gereserveerd. In de toekomst moet rekening worden gehouden met extra kosten voor de exploitatie van het depot in verband met de groeiende aanwas vondsten.

10.2 Archeologie en educatie

Het toenemend aantal archeologische onderzoeken, waaronder opgravingen, leidt tot een aanwas aan nieuwe kennis. Archeologische vondsten en opgravingen brengen het verleden op een treffende en tot de verbeelding sprekende manier in beeld. Als onderwerp maakt archeologie deel uit van het vak geschiedenis, maar kan ook een rol spelen in andere vakken. Archeologie gaat over het verleden van de mens in relatie tot zijn omgeving. De archeologie is ook zeer nadrukkelijk bezig met de reconstructie van landschappen. Daarbij spelen aardrijkskunde, biologie en scheikunde een belangrijke rol. Archeologisch onderzoek omvat zoologisch onderzoek, botanisch onderzoek (zaden, stuifmeel, hout) en de chemische analyse van organische resten. Archeologie heeft dus een multidisciplinair karakter; het vertegenwoordigt allerlei vakken.

Uit educatieve overwegingen is met een provinciale subsidie een twintigtal archeologische leskoffers voor het onderwijs gemaakt. Deze leskoffer is in oktober 1991 gepresenteerd. De leskoffer is bedoeld om de leerlingen van het basisonderwijs en van het voortgezet onderwijs kennis te laten maken met de archeologie in Flevoland. Er zijn 20 leskoffers uitgezet bij de Centra voor Kunstzinnige Vorming en bij Natuur en MilieuEducatie Flevoland. Ieder jaar wordt het gebruik van de leskoffer geëvalueerd. Hieruit blijkt dat met name vanuit de Centra voor Kunstzinnige Vorming (CKV's) door onderwijsinstellingen regelmatig gebruik wordt gemaakt van de leskoffers. Het is voor het eerst dat er in Nederland zo'n koffer is samengesteld. De provincie hecht grote waarde aan de doorwerking van recente archeologische onderzoeksresultaten en inzichten in het onderwijs en wil haar inspanningen op dit vlak intensiveren.

Beleid:

De kennis over de Flevolandse cultuurgeschiedenis moet, beter dan tot nu toe het geval is, doordringen in het onderwijs. De provincie streeft naar een vaste plek van kennisoverdracht over de Flevolandse cultuurgeschiedenis in het onderwijs. De provincie wil de overdracht van kennis over de cultuurgeschiedenis van Flevoland door middel van bijvoorbeeld internet en schoolprojecten

bevorderen. Hiertoe zal overleg met het onderwijsveld worden gevoerd ten einde tot een plan te komen. Tevens wordt aansluiting bij het project 'Samenwerking archieven en verwante instellingen' nagestreefd.

10.3 Toeristisch-recreatieve ontsluiting van archeologische waarden

Voor veel mensen is archeologie een spannend avontuur met een 'happy end': de ontdekking van schatten en beschavingen. Archeologie spreekt tot de verbeelding. Dit wordt weerspiegeld in bioscoopfilms zoals die van Indiana Jones en in reclamespotjes. Archeologische monumenten, zoals piramides, prehistorische steencirkels (zoals Stonehenge) en monumentale Griekse en Romeinse tempels en amfiteaters trekken jaarlijks duizenden, zo niet miljoenen toeristen van over de hele wereld. Zij vergapen zich aan deze bouwwerken en verwonderen zich over het niveau van oude beschavingen. Flevoland heeft geen piramides, geen Stonehenge en geen monumentale Griekse en Romeinse tempels en amfiteaters. Flevoland heeft echter wel Middeleeuwse burchten, terpen, scheepswrakken en prehistorische nederzettingen. Samen en vooral in samenhang met andere cultuurhistorische waarden heeft Flevoland een geheel eigen en uniek toeristisch-recreatief aanbod. Met de nodige inspanningen kunnen deze bodemschatten een belangrijke impuls zijn voor de ontwikkeling van toerisme en recreatie in Flevoland.

Een goed voorbeeld van zowel de toeristisch-recreatieve als de educatieve mogelijkheden van archeologie, is het initiatief van de Stichting Prehistorische Nederzetting Flevoland (SPNF). Deze stichting bouwt op het terrein van het Flevolandschap een prehistorische nederzetting na. De twee 'hoofdgebouwen' zijn replica's van tijdens archeologisch onderzoek op Schokland aangetroffen – plattegronden van – prehistorische boerderijen. De SPNF houdt in deze nederzetting werkweekenden en werkweken voor schoolklassen en ontvangt er naast geïnteresseerde individuen, ook groepen. De SPNF geeft demonstraties op scholen en in musea en geeft voorlichting over het leven in de prehistorie op open dagen. We zien ook een tendens bij terreinbeherende instanties, zoals Flevolandschap en Staatsbosbeheer om de cultuurhistorische waarden van de door hun beheerde gebieden te exploiteren. In dit rijtje van voorbeelden mag zeker ook niet het initiatief van de Stichting Burchten van Kuinre ontbreken. Deze stichting streeft naar de ontsluiting van de burchten van Kuinre voor toerisme en recreatie. De stichting heeft hiertoe onlangs archeologisch onderzoek laten uitvoeren om meer kennis over de uiterlijke verschijning en historische achtergrond van de burchten te verzamelen. Het zijn dit soort initiatieven die archeologische kennis vertalen naar een voor het brede publiek toegankelijk aanbod en die in eerste instantie 'onzichtbare' tot weinig zichtbare archeologische waarden weer zichtbaar maken.

Beleid:

Er is een stijgende belangstelling waarneembaar voor cultuurhistorie. Dit uit zich ondermeer in een toename van cultuurhistorisch toerisme en recreatie. Flevoland beschikt over vele archeologische waarden en monumenten die door hun belevingswaarde (zichtbaarheid, samenhang met de omgeving, informatiegehalte en representativiteit voor de Flevolandse cultuurgeschiedenis) belangrijk zijn voor de ontwikkeling en instandhouding van toerisme en recreatie. De onderkenning van de toeristisch-recreatieve potentie van cultuurhistorische waarden heeft geresulteerd en resulteert nog steeds in diverse initiatieven om cultuurhistorische waarden te ontsluiten door onder andere archeologische monumenten te consolideren, (fiets-)routes uit te zetten en tentoonstellingen in te richten.

Teveel van de toeristisch-recreatieve potentie van cultuurhistorische waarden blijft onbenut of onderbenut. Dit is veelal een gevolg van het gebrek aan kennis over het bestaan en de toeristisch-recreatieve mogelijkheden van deze waarden. Veel archeologische waarden lijken door hun ligging – in de bodem – in eerste instantie niet geschikt voor de ontwikkeling van toerisme en recreatie. Hiervoor zijn extra inspanningen benodigd. Door bijvoorbeeld consolidaties, combinaties met landschapskunst, ontwerp en inrichting, ontsluiting en informatievoorziening kunnen archeologische waarden tot leven worden gebracht en een belangrijke rol spelen in de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van Flevoland.

Het provinciaal bestuur wil de toeristisch-recreatieve potentie van archeologische waarden beter benutten. Dit is voor de komende beleidsperiode een speerpunt.

Hierbij wordt als uitgangspunt gekozen om, nog vaker dan nu het geval is, beleving van cultuurhistorie (waaronder archeologie), landschap en natuur, geïntegreerd aan te bieden aan het publiek. Het totaal immers is de leefomgeving van de hedendaagse Flevolander en weerspiegelt de boeiende ontstaansgeschiedenis van Flevoland. Dit vergt nog nauwere samenwerking tussen de betreffende instanties, maar leidt zeker tot een betere presentatie, waardering voor, behoud en ontwikkeling van de rijkdom in Flevoland.

Als eerste concrete stap zijn de provincie en het Nederlands Instituut voor Scheeps- en Onderwater-Archeologie (NISA) voornemens een plan te - laten - ontwikkelen voor het ontsluiten van scheepswrakken voor toeristisch-recreatieve doeleinden en de beleving van het landschap. Hierbij wordt een integrale benadering nagestreefd, waarbij tevens degradatie wordt tegengegaan en de uitvoering van het beheer wordt geregeld. Scheepswrakken staan bij uitstek symbool voor het leven op een voormalige zeebodem. Als zodanig reflecteren ze de culturele identiteit van Flevoland.

In 1990 is door Archeoplan in opdracht van de provincie het Masterplan 'Land-water-land ; Archeologische en Historische route Flevoland' opgesteld. In dit plan is na een uitputtende inventarisatie van bekende waarden en mogelijkheden, een aantal kerngebieden aangeduid. Het meest bekende gebied is natuurlijk het voormalige Zuiderzee-eiland Schokland en de directe omgeving daarvan. Door de Provinciale VVV is op basis van dit document vervolgens een eerste en daarom bescheiden archeologische route door Flevoland samengesteld. Het besluit om in de daaropvolgende jaren voorrang te geven aan een verdere veiligstelling van Schokland en Omgeving heeft uiteindelijk geleid tot de aanwijzing van dit gebied tot UNESCO werelderfgoed monument, het eerste in Nederland. De provincie zal zich inspannen voor een nadere ontwikkeling en uitwerking van een integrale, provinciale visie ten aanzien van de regionale kaders waarbinnen de ontsluiting van voor het brede publiek aantrekkelijke archeologische locaties kan geschieden. Een en ander in complementariteit met betrokken overheden en instellingen.

Financiën

Voor de ontwikkeling en uitvoering van een plan voor de ontsluiting van scheepswrakken reserveert de provincie voor de beleidsperiode 2001-2003 fl. 100.000,-.

11. Cultuurparticipatie ; het maatschappelijk vermogen

11.1 Amateurarcheologie

In de provincie Flevoland is een toenemend aantal amateurarcheologen actief. De amateurarcheologen in Flevoland zijn grotendeels georganiseerd in de Archeologische Werkgemeenschap Nederland (AWN), afdeling Flevoland. De AWN-afdeling Flevoland is onder meer actief op het terrein van veldkarteringen en archeologisch onderzoek. Zij is ieder jaar van de partij op de Archeologische Dag die door de provincie wordt georganiseerd. Ook de Vriendenkring van Schokland is actief op het vlak van de archeologie. Zij organiseren ieder jaar een cursus archeologie op Schokland. Het toenemende aantal deelnemers aan deze cursus is indicatief voor de groeiende interesse onder Flevolandse voor het verleden van hun gebied.

Amateurarcheologen spelen een cruciale rol binnen de archeologische monumentenzorg. Van oudsher bestaat er dan ook een samenwerking tussen de professionele archeologen en amateurarcheologen. Amateurarcheologen dragen bij aan de verbreding van het maatschappelijk draagvlak voor het behoud van archeologische waarden. Zij hebben een belangrijke functie in het verspreiden van kennis over de Flevolandse cultuurgeschiedenis. De activiteiten van amateurverenigingen dragen bij aan de sociale kwaliteit van de Flevolandse samenleving. Voor wat betreft het proces van archeologische monumentenzorg kunnen zij overheden aanspreken op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van het behoud en de ontwikkeling van archeologische waarden. Vaak zijn zij de eerste die archeologische waarden en verstoringen van deze waarden signaleren. Amateurarcheologen leveren een belangrijke bijdrage zowel in capaciteit als in expertise aan archeologisch onderzoek.

Beleid:

In analogie met de startnotitie van de door de Stichting voor de Nederlandse Archeologie (SNA) ingestelde commissie 'Deskundigheidsbevordering amateurarcheologen' van november 1999 '*De rol en positie van amateurarcheologen in het nieuwe bestel*' spreekt het provinciaal bestuur haar zorgen uit

over de dreigende afbrokkeling van de betrokkenheid van amateurarcheologen bij de archeologische monumentenzorg. Dit betreft niet zozeer de betrokkenheid bij de registratie van vondstmeldingen en het signaleren van bodemverstoringen, maar eerder de participatie van amateurarcheologen in archeologisch onderzoek. Door de introductie van marktwerking in het archeologiebestel, door professionalisering en door schaalvergroting wordt de ruimte voor participatie in professioneel archeologisch onderzoek steeds kleiner.

Het provinciaal bestuur onderschrijft de uitgangsgedachte van de commissie 'Deskundigheidsbevordering amateurarcheologen', die luidt "... dat amateurarcheologen de gelegenheid moeten krijgen om nu en in de toekomst hun oude en nog nader te bepalen nieuwe taken als volwaardige en formele bestelpartner structureel te kunnen blijven uitvoeren." Het provinciaal bestuur zal vanuit zijn rol en betrokkenheid bij de archeologische monumentenzorg waarborgen dat amateurarcheologen kunnen blijven participeren in de uitvoering van archeologisch (veld-)onderzoek. Als eerste maatregel hiervoor zal het bestuur amateurarcheologen structureel betrekken bij door de provincie uit te voeren archeologisch onderzoek. Ook wanneer dit aan bedrijven wordt uitbesteed. De provincie zal bovendien bevorderen dat amateurarcheologen kunnen participeren in onderzoek dat door anderen wordt geïnitieerd, uitbesteed dan wel uitgevoerd. De provincie zal ieder jaar een veldcursus voor amateurarcheologen en vrijwilligers organiseren, zodat zij basisvaardigheden kunnen verwerven op het vlak van veldtechnieken. De veldcursus heeft een voorwaardenscheppend karakter voor deelname van amateurarcheologen aan professioneel archeologisch onderzoek, maar dient ook om de relatie tussen de provincie en amateurarcheologen te versterken en in stand te houden. De provincie zal tevens amateurarcheologen de gelegenheid bieden om archeologische vondsten van door de provincie uitgevoerd dan wel uitbesteed onderzoek te verwerken. Bovendien zal het provinciaal bestuur in het kader van eventuele nieuwe huisvesting voor het provinciaal archeologisch depot tevens faciliteiten voor de in verenigingsverband georganiseerde amateurarcheologie in Flevoland betrekken. Een nadere uitwerking van de betrokkenheid van amateurarcheologen bij de uitvoering van het provinciaal archeologiebeleid zal in samenspraak met de AWN-afdeling Flevoland worden opgesteld.

12. Financiën

12.1 Beschikbare middelen

Voor subsidies archeologiebeleid (begrotingspost 8.3.5.14) is jaarlijks fl. 188.750,- beschikbaar. Subsidies worden verleend op basis van subsidieaanvragen.

Voor de exploitatie van het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten (PDB) (begrotingspost 8.3.5.15) is jaarlijks fl. 31.000,- beschikbaar.

12.2 Bestedingsplan

Beleidsonderdeel	Begrotingspost	2001	2002	2003
§8.3 Basisvoorwaarden archeologiebestel	835.14	75.000	50.000	25.000
§9.2 Uitvoering plan degradatieprocessen	835.14	-	50.000	75.000
§10.1 Exploitatie depot	835.15	31.000	31.000	31.000
§10.3 Toerist.-recr. ontsluiting scheepswrakken	835.14	50.000	25.000	25.000
Subsidies archeologiebeleid	835.14	63.750	63.750	63.750
Totaal		219.750	219.750	219.750

In die gevallen waar de provincie de 'verstoorder' c.q. 'initiatiefnemer' is, zal de provincie de kosten voor archeologisch inventariserend, waarderend onderzoek en behoud ('in situ' dan wel veiligstellende opgraving(-en)) dragen. De kosten van archeologische monumentenzorg wordt als onderdeel van project c.q. investeringsbegrotingen meegenomen".

13. Bijlagen

13.1 Cultuur(pre-)historische schets van Flevoland

De Saale- en Weichsel-ijstijden: vorming van het land en kolonisatie door de mens
In de Saale-ijstijd zijn de keileembulten van Urk, Tollebeek (inmiddels verdwenen), Schokland en de Voorst ontstaan als gevolg van de stuwende werking van de gletsjers die Nederland in deze periode bereikten. Urk, Schokland en de Voorst zijn belangrijke aardkundige en archeologische waarden, hoewel de archeologische waarde met name door nederzettingsresten van na de Weichsel-ijstijd wordt bepaald. Van hoge aardkundige waarde is het Van der Lijn reservaat op Urk. Uit de periode tot het einde van de Weichsel-ijstijd zijn in Flevoland nauwelijks vondsten bekend. Nederzettingsresten uit deze periode liggen of zeer diep of zijn verstoord door latere erosieverschijnselen.

De slotfase van de Weichsel-ijstijd: rendierjagers

In deze periode trokken door Flevoland kuddes rendieren, die door onze voorouders werden bejaagd. In Flevoland mag men archeologische waarden uit deze periode verwachten. Tot nu toe is deze periode in Flevoland slechts van enkele losse vondsten bekend. In de slotfase van de Weichsel-ijstijd werd over Flevoland door de wind een deken van zand gelegd. De dekzandruggen en rivierduinen die heden ten dagen in de Vogelweg en de A6 als bulten en oneffenheden merkbaar zijn, zijn in deze periode afgezet. De dekzandruggen en rivierduinen hebben een hoge archeologische verwachting en een grote aardkundige waarde. Vanwege de hogere ligging ten opzichte van het omringende land, waren het in de prehistorie geliefde vestigingslocaties of locaties van waaruit men op wild joeg. Dekzandruggen en rivierduinen komen vrijwel in heel Flevoland voor. Tevens hebben de dekzandruggen en rivierduinen als reliëf landschappelijke waarde.

Het Holoceen tot circa 4000 jaar geleden: geleidelijke vernatting van het gebied

Deze periode kenmerkt zich door een geleidelijke vernatting van het land. Grote rivieren als de Overijsselse Vecht, de IJssel en de Eem stroomden door Flevoland. Flevoland was doordat het in de deltagebieden van deze rivieren lag, dooraderd met afwateringsgeulen en getijdengeulen. De

getijdenwerking heeft voor de vorming van oeverwallen gezorgd. De afzetting van klei en plantenresten die in het water bezonken, heeft aan de uitzonderlijke conserverende werking van de Flevolandse bodem bijgedragen. Op de oeverwallen en de rivierduinen zijn nederzettingen en grafvelden uit de Swifterbantcultuur teruggevonden. Naast oeverwallen en rivierduinen zijn er nederzettingsresten op dekzandruggen, het af hellende dekzandplateau aan de randen van Flevoland en op de keileembulten van Urk, Schokland en de Voorst gevonden. In de rivieren en getijdengeulen zijn onder andere visvangsystemen, waaronder fuiken en viswieren gevonden.

Circa 4000-1000 jaar geleden: Snelle vernatting van het gebied

In deze periode staan Zuidelijk- en Oostelijk Flevoland vrijwel onder water met uitzondering van de veengebieden, die aan de randen van de Flevopolders lagen. Van archeologische waarde is onder andere de 'veenrug' bij Dronten. Vondsten op het veen bij Zeewolde en Dronten getuigen van bewoning in de Karolingische tijd. Bewoning was mogelijk aan de randen van Flevoland en op de keileembulten. Er zijn naast Vroeg Middeleeuwse nederzettingsresten tevens nederzettingen uit de Bronstijd en IJzertijd te verwachten. Urk en Schokland waren aanzienlijk groter en vormden zelfs mogelijk een (schier-)eiland.

Circa 1000-500 jaar geleden: bewoning op een eiland

Deze periode die de volle en late Middeleeuwen beslaat kenmerkt zich met name door bewoning op het eiland Urk en Schokland. Schokland was vermoedelijk via een veenrug verbonden aan het vaste land. De namen van Middeleeuwse nederzettingen als Espel, Luttelgeest en Creil komen in huidige plaatsnamen terug. Welbekend zijn de burchten van Kuinre, die een grote cultuurhistorische, landschappelijke en toeristisch-recreatieve waarde bezitten. In deze periode is er grote watersnood. Urk en Schokland verliezen grote stukken land. De bewoners werpen dijken en terpen (Schokland) op. Uiteindelijk worden de eilandbewoners gedwongen om van landbouw naar de visserij over te stappen. Zuiderzeedorpen worden door het water verzwolgen.

Circa 500 – 1923: Zuiderzeegebied

Deze periode is met name bekend van de vele scheepswrakken, die verspreid over Flevoland zijn gevonden. De ingekuilde scheepswrakken, die als heuveltjes in het land zichtbaar zijn, dragen bij aan de landschappelijke kwaliteit van Flevoland en zijn van toeristisch-recreatief belang.

1923-heden: Inpoldering

Deze periode karakteriseert zich door inpoldering en ontginning. De gemalen, dijken, cultuurboerderijen, meetstoelen, e.d. behoren ontegenzeggelijk tot het cultuurhistorisch erfgoed van Flevoland. Archeologie wordt gemaakt.

Antwoordnota

Concept nota archeologiebeleid provincie Flevoland

Provincie Flevoland
April 2001

Inhoudsopgave

Ten geleide	p. 1
Reacties	p. 2
Bijlagen	na p. 5

Ten geleide

Voor u ligt de antwoordnota concept nota archeologiebeleid provincie Flevoland. In december 2000 hebben Gedeputeerde Staten van Flevoland besloten de concept nota ter visie te leggen. Tussen 26 februari en 26 maart heeft het concept ter visie gelegen in de Flevolandse gemeentehuizen en het provinciehuis. Tevens is het concept aan de Provinciale OmgevingsCommissie Flevoland (POCF), aan de besturen van de Flevolandse gemeenten, aan het Waterschap Zuiderzeeland en aan Rijkswaterstaat ter advies voorgelegd. De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek is in de POCF vertegenwoordigd en heeft hierin zijn advies gegeven.

Naar aanleiding van de ter visie legging zijn er inclusief het advies van de POCF 5 reacties binnengekomen. In deze antwoordnota is aangegeven of en waarom wel / niet de reacties in de concept nota zijn verwerkt. Deze antwoordnota zal samen met de bijgestelde concept nota, na behandeling in Gedeputeerde Staten, aan de statencommissie Ruimtelijke Ordening Volkshuisvesting en Cultuur (ROVC) worden voorgelegd. Behandeling van de concept nota en de antwoordnota in de commissie ROVC is voorzien op 17 mei 2001. De nota archeologiebeleid kan vervolgens op 7 juni 2001 door Provinciale Staten worden vastgesteld.

In deze antwoordnota worden achtereenvolgens behandeld:

- (1) De reactie van het Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterArcheologie (NISA).
- (2) De reactie van het Flevolandschap.
- (3) De reactie van de gemeente Almere.
- (4) De reactie van de gemeente Urk.
- (5) De reactie van de Provinciale OmgevingsCommissie Flevoland (POCF).

Achterin vindt u kopieën van de reacties.

Het Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterArcheologie (NISA)

Reactie:

Het NISA plaatst bij hoofdstuk 10 “Cultureel Vermogen” de kanttekening dat in het depot van het NISA de vondsten en de bijbehorende documentatie afkomstig van het scheepsarcheologisch onderzoek in de IJsselmeerpolder worden bewaard. Daarnaast vervult het NISA landelijke taken op het gebied van bodemvondsten uit maritiem archeologische context.

Antwoord:

De reactie maakt inzichtelijk dat in het provinciaal depot niet alle archeologische vondsten uit Flevoland worden bewaard en is derhalve een welkome aanvulling op de huidige concept nota.

Conclusie:

De reactie geeft aanleiding om in paragraaf 10.1 de kanttekening over de inhoud van het depot van het NISA over te nemen (p. 28).

Het Flevolandschap

Reactie 1:

Ten aanzien van de tweedelijns rol dringt het Flevolandschap erop aan om het voortouw te nemen bij het creëren van basisvoorwaarden voor het Flevolands archeologiebestel.

Antwoord:

Dit komt voldoende uit de nota naar voren (regierol) en wordt ter kennisname aangenomen.

Conclusie:

De reactie geeft geen aanleiding om de nota aan te passen.

Reactie 2:

Het Flevolandschap pleit ervoor om nog vaker dan nu het geval is, beleving van archeologie, landschap, cultuurhistorie en natuur, geïntegreerd aan te bieden aan het publiek.

Antwoord:

Deze integrale benadering ten behoeve van toerisme en recreatie is inderdaad van belang.

Conclusie:

De reactie van het Flevolandschap is in de nota overgenomen (p. 33).

Gemeente Almere

Reactie 1:

De gemeente dringt er op aan dat de provincie op zo kort mogelijke termijn een ruimtelijk toetsingskader en selectiebeleid ontwikkelt. Bovendien geeft de nota niet duidelijk aan op welke wijze gemeenten worden gestimuleerd om selectiebeleid te ontwikkelen.

Antwoord:

De noodzaak om snel over een toetsingskader en een selectiebeleid te beschikken wordt ook door de provincie als zodanig ervaren. De nota is voor wat betreft de wijze van het stimuleren van gemeenten om selectiebeleid op te stellen voldoende duidelijk. De provincie zal het dialoog met de gemeenten bevorderen en ziet de ontwikkeling van archeologiebeleid als een proces, waarbinnen de provincie een regievoerende rol kan vervullen. Het opstellen van gemeentelijk beleid wordt in de nota als een basisvoorwaarde beschouwd. Hiervoor heeft de provincie middelen gereserveerd, die in cofinanciering zullen worden ingezet.

Conclusie:

De reactie heeft ertoe geleid dat het element van tijdsdruk wat meer is geaccentueerd. De reactie geeft geen aanleiding om de wijze van provinciale inzet verder aan te scherpen (p. 23).

Reactie 2:

De gemeente Almere wil in verband met de (her-)waardering van archeologische terreinen en met de relatief ten opzichte van de andere Flevolandse gemeenten, grootschalige ontwikkelingen in onze uitleggebieden, in nader overleg tot afspraken komen omtrent de provinciale activiteiten binnen de Almeerse uitleggebieden.

Antwoord:

De provincie steunt dit van harte. De nota is op het punt van samenwerking en de noodzaak tot onderlinge afstemming ook voldoende helder.

Conclusie:

De reactie geeft geen aanleiding om de nota aan te passen.

Reactie 3:

De gemeente Almere wijst op het Masterplan Archeologische en Historische route Flevoland 'Land-Water-Land'. In dit verband hecht de gemeente aan een nadere ontwikkeling en uitwerking van een integrale, provinciale visie ten aanzien van de regionale kaders waarbinnen de ontsluiting van voor het brede publiek aantrekkelijke archeologische locaties kan geschieden, dus ook van terrestrisch archeologische vindplaatsen binnen de gemeente Almere, e.e.a. langs de complementaire lijnen zoals aangeduid in genoemd Masterplan.

Antwoord:

De reactie is vanuit de optiek van toerisme en recreatie een welkome aanvulling.

Conclusie:

De reactie is integraal overgenomen in de nota (p. 33).

Reactie 4:

De gemeente Almere wijst op de problematiek ten aanzien van 'sluipende degradatieprocessen' en het hieruit voortvloeiend dreigende verval van het archeologisch erfgoed in Flevoland. De gemeente acht het noodzakelijk dat – althans voorlopig – een adequate zorg door de provincie wordt geboden en acht de gereserveerde middelen van een te geringe omvang.

Antwoord:

De zorg omtrent de effecten van 'sluipende degradatieprocessen' worden gedeeld. Het is echter niet, en ook niet voorlopig, alleen de zorg van het provinciaal bestuur. Het is een gezamenlijke zorg van gemeenten, provincie, rijk en terrein beherende instellingen. De schaal en omvang van 'sluipende degradatieprocessen' is zodanig, dat dit in complementariteit moet worden bestreden. De gereserveerde middelen zijn vanuit het oogpunt van bestrijding zeker zeer gering van omvang. Het is ook niet de bedoeling van het provinciaal bestuur om direct fors in te zetten op het tegengaan van de 'sluipende degradatieprocessen'. Het is eerder van belang om een plan de campagne op te stellen en vervolgens ter evaluatie een begin te maken. Op basis van de ervaringen zal worden gezien in hoeverre er meer middelen hiervoor moeten worden gereserveerd.

Conclusie:

De reactie geeft geen aanleiding om de nota aan te passen (p. 27).

Gemeente Urk

Reactie:

De gemeente Urk maakt in zijn reactie de opmerking dat de regierol voor de provincie met betrekking tot indirecte bedreigingen van archeologische waarden meer tot uitdrukking in de nota dient te komen.

Antwoord:

Het formuleren van beleid voor het signaleren en het tegengaan van sluipende degradatieprocessen is betrekkelijk nieuw. Niet alleen voor de provincie, maar ook voor de meeste andere participanten in

het archeologiebestel. De provincie kan zich niet vinden in de opmerking die de gemeente Urk ten aanzien van dit aspect heeft gemaakt. De regio wil zich in het voornemen tot het opstellen van een meerjarenplan en een – weliswaar bescheiden – inzet van financiële middelen.

Conclusie:

De reactie geeft geen aanleiding om de nota aan te passen.

Provinciale OmgevingsCommissie Flevoland (POCF)

Reactie ROB:

1. In de nota zou wat meer kunnen worden opgenomen over de geplande nieuwe rol en bevoegdheden van de gemeenten in het kader van de wijziging van de Monumentenwet 1988.
2. De relatie tussen milieubeschermingsgebieden voor bodem en de geplande nieuwe aanwijzingsbevoegdheid van de provincie (in het kader van de wijziging Monumentenwet 1988) voor de aanwijzing van archeologisch vergunningplichtige gebieden zou wat meer in de nota naar voren kunnen komen.
3. Wellicht is het mogelijk een provinciaal archeologisch monumentenbeleid te formuleren.
4. Het onderwerp culturele planologie zou in de nota meer uitgewerkt kunnen worden.
5. In de nota zou een Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) moeten worden opgenomen.

Antwoorden:

Ad.

1. De provincie kan zich vinden in deze opmerking.
2. De provincie kan zich vinden in deze opmerking.
3. In het kader van deze nota is het nog niet mogelijk om archeologisch monumentenbeleid, bijvoorbeeld in een provinciale monumentenverordening te formuleren. Hiervoor is het nog te vroeg.
4. De provincie kan zich vinden in deze opmerking.
5. In de concept nota ontbrak deze kaart inderdaad. Zowel de Archeologische MonumentenKaart (AMK) als de IKAW zullen in de nota worden opgenomen.

Conclusie:

Ad.

1. De gemeentelijke bevoegdheden worden in de nota wat meer geaccentueerd (p. 20 e.v.).
2. De nota zal op dit punt worden verhelderd. Met name in het kader van de evaluatie van het beleid ten aanzien van milieubeschermingsgebieden voor bodem (p. 25 e.v.).
3. Deze mogelijkheid zal in de nota worden verwerkt (p. 24). Er zal echter in de nota nog geen beleid op dit punt worden geformuleerd.
4. Het onderwerp culturele planologie wordt in de nota verder uitgewerkt met name daar waar het gaat om de mogelijkheden voor ruimtelijke kwaliteit (p. 17 e.v.).
5. De AMK en IKAW zullen in de nota archeologiebeleid worden afgebeeld (p. 39 – 41).

Reactie RWS:

1. Het aantal archeologische waarden in het Marker- en IJsselmeergebied ontbreekt.
2. Het juridisch kader is in de nota nog onduidelijk.
3. De nota zou wat wervender van toon kunnen zijn.

Antwoorden:

Ad.

1. Het is niet de bedoeling van de nota om aantallen archeologische waarden te noemen. Wel zijn deze indirect terug te vinden op de AMK.
2. Deze opmerking wordt overgenomen.

3. De provincie neemt deze opmerking over en signaleert dat de nota op enkele punten wat meer kan worden uitgeschreven. Het uitschrijven van onderdelen zal tevens de nota een wat meer wervender karakter geven.

Conclusie:

1. De AMK en IKAW worden in de nota opgenomen (p. 39-41).
2. Het juridisch kader wordt daar waar mogelijk wat meer verhelderd (hfdst. 5 en 20).
3. De nota wordt verder uitgeschreven en zal een wat meer wervende toonzetting krijgen (gehele nota).

Reactie KvK:

De nota dient verduidelijkt te worden. Met name op het punt van wat het beleid beoogt.

Antwoord:

De opmerking wordt overgenomen.

Conclusie:

De nota wordt op onderdelen uitgeschreven en verhelderd (gehele nota).

Reactie inspectie ruimtelijke ordening:

De nota zou moeten benadrukken dat archeologie niet alleen negatief is, maar ook kan bijdragen aan continuïteitsbesef.

Antwoord:

De opmerking wordt overgenomen.

Conclusie:

Het hoofdstuk Culturele planologie wordt op dit punt meer uitgeschreven. Tevens worden hierin verbanden met het Provinciaal OmgevingsPlan (POP) gelegd, met name op het vlak van ruimtelijke kwaliteit (hfdst. 8).

Milieufederatie Flevoland:

Reactie:

Wanneer zal het belang van archeologie prevaleren en wanneer niet?

Antwoord:

Deze vraag valt uiteen in twee aspecten. Ten eerste moeten archeologische waarden worden gewaardeerd. In de nota is aangegeven dat hiervoor het rijkskader voor waardering wordt gehanteerd. Dit kader bepaalt wanneer archeologische waarden als behoudenswaardig kunnen worden aangemerkt.

Het tweede aspect is selectie. Dit is een politiek maatschappelijk-economische afweging. Selectie is dus een punt van integrale belangenafweging door de besturen van de verschillende overheden.

Conclusie:

In de nota is de noodzaak van een toetsingskader opgenomen. In aanvulling hierop wordt de noodzaak van een provinciaal selectiebeleid opgenomen (paragraaf 8.4). Dit laat onverlet dat gemeenten een eigen selectiebeleid kunnen voeren. Een en ander binnen Rijks en provinciale kaders.